

**Έκθεση Αξιολόγησης της Εφαρμογής των Διατμηματικών
Διαδικασιών για το Χειρισμό Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια**

Ετοιμάστηκε από

τη Δρα Μάρθα Αποστολίδου

Μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Πρόληψη και

Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια

**(Εκπρόσωπο του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην
Οικογένεια).**

Ιανουάριος 2004

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	5
1. Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια	6
1.1 Σύσταση	6
1.2 Αποστολή	6
1.3 Αρμοδιότητες	6
1.4 Μέλη	7
2. Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών	7
2.1 Αναγκαιότητα Εγχειριδίου	7
2.2 Σκοπός και στόχοι Εγχειριδίου Διατμηματικών Διαδικασιών	9
3. Αξιολόγηση της Εφαρμογής των Διατμηματικών Διαδικασιών	10
3.1 Ιστορικό της Αξιολόγησης	10
3.2 Σκοπός και στόχοι της Αξιολόγησης	10
4 Μεθοδολογία / Σχεδιασμός Αξιολόγησης	11
5. Αποτελέσματα Αξιολόγησης: Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Εμπλεκόμενες Υπηρεσίες	12
5.1 Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	13
5.1.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	13
5.1.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	15

5.2 Αστυνομία	16
5.2.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στην Αστυνομία.	16
5.2.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στην Αστυνομία.	18
5.3 Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	20
5.3.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	20
5.3.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	22
5.4 Υπηρεσίες Υγείας	23
5.4.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Υπηρεσίες Υγείας.	23
5.4.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Υπηρεσίες Υγείας.	25
5.5 Νομική Υπηρεσία	27
5.5.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στη Νομική Υπηρεσία.	27
5.5.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στη Νομική Υπηρεσία	28
5.6 Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια.	30
5.6.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στο Σύνδεσμο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια.	30
5.6.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στο Σύνδεσμο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια.	31

6	Προβλήματα τα οποία εντοπίστηκαν από το προσωπικό των υπηρεσιών όσον αφορά στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών	32
7	Γενικές Διαπιστώσεις	34
8	Εισηγήσεις	36
8.1	Γενικός Συντονισμός	
8.1.1	Διεύρυνση των Αρμοδιοτήτων της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια.	36
8.2	Αξιολόγηση	36
8.3	Υπηρεσίες	37
8.4	Ασφάλεια και Στήριξη των Επαγγελματιών	38
8.5	Εγχειρίδιο των Διατμηματικών Διαδικασιών	38
8.6	Ενημέρωση - Ευαισθητοποίηση - Επιμόρφωση και Εξειδικευμένη Εκπαίδευση των Επαγγελματιών	39
8.7	Τρόποι - Φορείς Ενημέρωσης -Ευαισθητοποίησης -Επιμόρφωσης και Εξειδικευμένης Εκπαίδευσης των Επαγγελματιών	40
	Παράρτημα 1	41
	Παράρτημα 2	50
	Παράρτημα 3	55
	Παράρτημα 4	60
	Παράρτημα 5	65
	Παράρτημα 6	70
	Παράρτημα 7	74

Ευχαριστίες

Ευχαριστίες εκφράζονται προς:

- τους Συντονιστές Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια
- τους διευθυντές, υποδιευθυντές Λυκείων, Γυμνασίων, Δημοτικών Σχολείων και Νηπιαγωγείων, τους καθηγητές δασκάλους και νηπιαγωγούς
- τους λειτουργούς ευημερίας
- τους γιατρούς, νοσηλευτές, επισκέπτριες υγείας
- τους αστυνομικούς
- τους δικηγόρους της Νομικής Υπηρεσίας
- τους λειτουργούς του Συνδέσμου για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια, και όλους που με οποιονδήποτε τρόπο συνέβαλαν στην αξιολόγηση της εφαρμογής των διαδικασιών για την Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια

1. Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια

1.1 Σύσταση

Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια συστάθηκε το 1996 με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, με βάση το άρθρο 16(2) του Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου του 1994, ο οποίος αντικαταστάθηκε το 2000 με τον Ν. 119(I)/2000, άρθρο 7(1) με σκοπό την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια.

1.2 Αποστολή

Αποστολή της Συμβουλευτικής Επιτροπής είναι συμβουλευτική προς το κράτος για την καλύτερη εφαρμογή των προνοιών του Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου (Αρ. 119(I)/2000), σε συνεργασία με τους αρμόδιους κρατικούς και εθελοντικούς φορείς, ώστε να επιτευχθεί το συντομότερο δυνατό η ολοκληρωμένη πρόληψη και η εξάλειψη της βίας στην Οικογένεια.

1.3 Αρμοδιότητες

Οι αρμοδιότητες της Συμβουλευτικής Επιτροπής, όπως προνοεί ο περί Βίας στην οικογένεια Νόμος άρθρο 7(1), είναι οι εξής:

1. Να παρακολουθεί το πρόβλημα της βίας στην οικογένεια στην Κύπρο.
2. Να προωθεί επιστημονικές έρευνες σχετικά με τη βία στην οικογένεια.
3. Να συμβουλεύει τις υπηρεσίες για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών του προβλήματος της βίας στην οικογένεια.
4. Να παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των σχετικών υπηρεσιών, καθώς και την εφαρμογή και τήρηση της σχετικής νομοθεσίας.
5. Να προβαίνει στην ενημέρωση και διαφώτιση του κοινού και των επαγγελματιών με διάφορα μέσα, περιλαμβανομένων ειδικών συνεδρίων, επιμορφωτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων.

1.4 Μέλη

Η Επιτροπή απαρτίζεται από άτομα τα οποία διορίζονται υπό την προσωπική τους ιδιότητα από το Υπουργικό Συμβούλιο και έχουν γνώση και εμπειρία του θέματος. Τα μέλη επιλέγονται τόσο από το δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα. Τα άτομα που διορίζονται από τον ιδιωτικό τομέα επιλέγονται από μέλη των συνδέσμων ή οργανώσεων εμπλεκομένων στην πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια.

Στη Συμβουλευτική Επιτροπή συμμετέχουν εκπρόσωποι από τα ακόλουθα Υπουργεία / Υπηρεσίες:

- Υπουργείο Υγείας
- Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης
- Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
- Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας -Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- Νομική Υπηρεσία
- Αστυνομία
- Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια
- Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού
- Σύνδεσμος Ψυχολόγων Κύπρου
- Παγκύπριο Συμβούλιο Ευημερίας
- Παγκύπριος Σύνδεσμος Προαγωγής Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου.

2. Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών

2.1 Αναγκαιότητα Εγχειριδίου

- Η επισήμανση από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια απουσίας θεσμοθετημένων διατμηματικών διαδικασιών για τον τρόπο χειρισμού περιστατικών βίας από τους Λειτουργούς όλων των εμπλεκομένων υπηρεσιών (κυβερνητικών και μη, όπως αυτές αναφέρονται στο 1.4 πιο πάνω), αποτέλεσε το κίνητρο καταγραφής διαδικασιών οι οποίες θα πρέπει να ακολουθούνται από τους επαγγελματίες των εμπλεκομένων υπηρεσιών, που έρχονται σε επαφή ή χειρίζονται περιστατικά βίας στην οικογένεια.

- Ως αποτέλεσμα αυτής της επισήμανσης/ διαπίστωσης η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, σε συνεργασία με όλους τους φορείς οι οποίοι εκπροσωπούνται σ' αυτή, κατέγραψε σε **Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών** τις διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθούνται από τους επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή ή χειρίζονται περιστατικά βίας στην οικογένεια. Αν και στο εγχειρίδιο αναφέρονται διαδικασίες που αφορούν όλα τα άτομα τα οποία μπορεί να είναι θύματα βίας στην οικογένεια, διαπιστώνεται ότι στο εγχειρίδιο καλύπτονται, κατά κύριο λόγο, διαδικασίες που αφορούν βία ενάντια στα παιδιά.
- Οι διαδικασίες συζητήθηκαν σε ημερίδα που οργανώθηκε από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια τον Απρίλιο του 2001 στην οποία συμμετείχαν επαγγελματίες από όλες τις Υπηρεσίες που ασχολούνται με το χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια, με στόχο την υποβολή εισηγήσεων για βελτίωσή τους.
- Στις 15 Ιουνίου 2001 το βελτιωμένο Εγχειρίδιο υποβλήθηκε στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με εισήγηση να σταλεί στα αρμόδια Υπουργεία προς έγκριση και στην συνέχεια να υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για τελική έγκριση.
- Στις 16 Μαΐου 2002 το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε:
  - α) να εγκρίνει τη θεσμοθέτηση και άμεση εφαρμογή των διατμηματικών διαδικασιών για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια.
  - β) να εξουσιοδοτήσει τα εμπλεκόμενα Υπουργεία/ Υπηρεσίες να διασφαλίσουν ότι οι διαδικασίες έχουν **γνωστοποιηθεί** και **εφαρμόζονται** από όλο το προσωπικό τους, και
  - γ) να εξουσιοδοτήσει τη Συμβουλευτική Επιτροπή να υποβάλει στο Υπουργικό Συμβούλιο έκθεση αξιολόγησης της εφαρμογής τους.

Μετά την έγκρισή του από το Υπουργικό Συμβούλιο, το Εγχειρίδιο αποστάληκε από το Υπουργείο Εργασίας σε όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες με την παράκληση να κοινοποιηθεί σε όλο το προσωπικό και να διασφαλιστεί η εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών.

Επιπρόσθετα, η Συμβουλευτική Επιτροπή έστειλε σε όλα τα Υπουργεία /Υπηρεσίες αντίγραφο του Εγχειριδίου.

2.2 Σκοπός και Στόχοι Εγχειριδίου Διατμηματικών Διαδικασιών

Το εγχειρίδιο απευθύνεται στους επαγγελματίες των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, της Αστυνομίας, των Υπηρεσιών Υγείας, του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, της Νομικής Υπηρεσίας καθώς και των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που λειτουργούν προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης βίας στην οικογένεια. Πιο ειδικά, το Εγχειρίδιο:

- Περιγράφει το βασικό πλαίσιο εργασίας των επαγγελματιών σε όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες.
- Παρέχει τις κατευθυντήριες γραμμές οι οποίες πρέπει να ακολουθούνται από τους πιο πάνω επαγγελματίες στις διάφορες Υπηρεσίες με στόχο την αποτελεσματική διαχείριση/ αντιμετώπιση των περιστατικών βίας, την προστασία των παιδιών (μέχρι 18 ετών) από σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία και την προαγωγή της ευημερίας των παιδιών, και
- Περιγράφει τις διαδικασίες οι οποίες πρέπει να ακολουθούνται από τους πιο πάνω επαγγελματίες στις διάφορες Υπηρεσίες για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιστατικών βίας στην οικογένεια.

Στις 5 Δεκεμβρίου 2002 πραγματοποιήθηκε από τη Συμβουλευτική Επιτροπή διατμηματική ημερίδα με τη συμμετοχή 61 επαγγελματιών από όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, με στόχο την επισήμανση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι αρμόδιες υπηρεσίες στην πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια. Μία από τις επισημάνσεις της ημερίδας αφορούσε την άγνοια των επαγγελματιών για την ύπαρξη του Εγχειριδίου Διατμηματικών Διαδικασιών.

3. Αξιολόγηση της Εφαρμογής των Διατμηματικών Διαδικασιών

3.1 Ιστορικό της Αξιολόγησης.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, μαζί με την έγκριση για τη θεσμοθέτηση και άμεση εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια (16.5.2002), εξουσιοδότησε τη Συμβουλευτική Επιτροπή να υποβάλει στο Υπουργικό Συμβούλιο έκθεση αξιολόγησης της εφαρμογής τους.

3.2 Σκοπός και Στόχοι της Αξιολόγησης

Να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα και η ποιότητα της εφαρμογής των Διατμηματικών Διαδικασιών στην αντιμετώπιση των περιστατικών βίας στην οικογένεια και πιο ειδικά, περιστατικών που αφορούν παιδιά. Οι στόχοι της παρούσας αξιολόγησης είναι:

- 3.2.1 Να διερευνηθεί η έκταση γνωστοποίησης των Διατμηματικών Διαδικασιών στους επαγγελματίες των διαφόρων υπηρεσιών.
- 3.2.2 Να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των Διατμηματικών Διαδικασιών στην αντιμετώπιση των περιστατικών βίας στην οικογένεια στην κάθε υπηρεσία.
- 3.2.3 Να αξιολογηθεί η ποιότητα της εφαρμογής των Διατμηματικών Διαδικασιών στην αντιμετώπιση των περιστατικών βίας στην οικογένεια στην κάθε υπηρεσία.
- 3.2.4 Να εξακριβωθούν οι παράγοντες οι οποίοι πιθανόν παρεμποδίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις διάφορες υπηρεσίες.
- 3.2.5 Να γίνουν εισηγήσεις στις υπηρεσίες που χειρίζονται περιστατικά βίας στην οικογένεια για καλύτερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών και την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των περιστατικών.

Η έκθεση αυτή:

- παρουσιάζει τις διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις διάφορες υπηρεσίες οι οποίες εμπλέκονται στην αντιμετώπιση περιστατικών βίας στην οικογένεια.
- καταγράφει τα προβλήματα που εντοπίστηκαν από το προσωπικό των υπηρεσιών όσον αφορά στην αποτελεσματική εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών,
- καταγράφει γενικές διαπιστώσεις, και

- παρέχει εισηγήσεις για αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών που αφορούν την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια στις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες.

4 Μεθοδολογία / Σχεδιασμός Αξιολόγησης

Η αξιολόγηση σχεδιάστηκε να διεξαχθεί σε τρία στάδια, ως ακολούθως:

- A.**
- α) Ετοιμασία, από τη Συμβουλευτική Επιτροπή, ειδικών εντύπων αξιολόγησης για την κάθε υπηρεσία - με βάση το Εγχειρίδιο των Διατμηματικών Διαδικασιών. (Παράρτημα 1 - 6).
  - β) Συμπλήρωση των ειδικών εντύπων αξιολόγησης από τους συντονιστές των θεμάτων βίας στην οικογένεια των Υπουργείων / Υπηρεσιών, που αναφέρονται πιο κάτω:
    - Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
    - Αστυνομία
    - Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
    - Υπηρεσίες Υγείας
    - Νομική Υπηρεσία και
    - Σύνδεσμος για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια
  - γ) Καταγραφή και αξιολόγηση των σχετικών ευρημάτων.
- B.**
- α) Συνεντεύξεις με τους συντονιστές του θέματος της βίας στην οικογένεια σε όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες (βασισμένες στα ευρήματα της πρώτης φάσης της εργασίας).
  - β) Συνεντεύξεις με τυχαία δείγματα επαγγελματιών από όλες τις υπηρεσίες.
  - γ) Επεξεργασία και αξιολόγηση των ευρημάτων των εντύπων και των συνεντεύξεων
  - δ) Εντοπισμός τυχόν εμποδίων / προβλημάτων που παρατηρούνται στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών.
- Γ.** Ετοιμασία τελικής έκθεσης αξιολόγησης της εφαρμογής των Διατμηματικών Διαδικασιών, με καταγραφή τελικών πορισμάτων και εισηγήσεων για πιο αποτελεσματική εφαρμογή και, όπου κριθεί αναγκαίο, τροποποίηση των Διατμηματικών Διαδικασιών.

5. Αποτελέσματα Αξιολόγησης: Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Εμπλεκόμενες Υπηρεσίες

Τα ειδικά έντυπα αξιολόγησης της εφαρμογής των διατμηματικών διαδικασιών, τα οποία ετοιμάστηκαν από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια συμπληρώθηκαν από τους υπεύθυνους (Συντονιστές) για τον χειρισμό θεμάτων βίας στην οικογένεια σε όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες. Επιπλέον, έγιναν δειγματολογικές προσωπικές και τηλεφωνικές συνεντεύξεις με Λειτουργούς από όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες

Πιο κάτω παρουσιάζονται ξεχωριστά για κάθε υπηρεσία, τα κύρια σημεία της αξιολόγησης όπως αυτά αναφέρονται από τις υπηρεσίες στο ειδικό έντυπο (το οποίο συμπληρώθηκε από το Συντονιστή των θεμάτων βίας στην οικογένεια), καθώς και οι διαπιστώσεις από τις προσωπικές και τηλεφωνικές συνεντεύξεις με Λειτουργούς. Υποβάλλονται επίσης εισηγήσεις για την κάθε υπηρεσία ξεχωριστά.

5.1 Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

5.1.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

Οι πιο κάτω διαπιστώσεις είναι αποτέλεσμα της αξιολόγησης του ειδικού εντύπου (Παράρτημα 1), το οποίο συμπληρώθηκε από το Συντονιστή των θεμάτων βίας στην οικογένεια καθώς και των προσωπικών και τηλεφωνικών συνεντεύξεων με Οικογενειακούς Συμβούλους και Λειτουργούς Ευημερίας από διάφορες επαρχίες.

- 1) Οι διαδικασίες έχουν γνωστοποιηθεί στο προσωπικό όλων των κλάδων των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας όλων των επαρχιών. Οι Οικογενειακοί Σύμβουλοι ήταν μέλη της ομάδας των επαγγελματιών των διαφόρων Υπηρεσιών και συνέβαλαν στη σύσταση των Διατμηματικών Διαδικασιών.
- 2) Αντίγραφα (ολόκληρου) του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών έχουν όλοι οι Οικογενειακοί Σύμβουλοι και οι Διοικητικά Υπεύθυνοι για το πρόγραμμα βίας στην οικογένεια, σε κάθε επαρχία. Από τις απαντήσεις του Συντονιστή των Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια διαφαίνεται ότι σε κάποιες επαρχίες αντίγραφο ολόκληρου του εγχειριδίου έχουν όλοι οι Επόπτες, ενώ στις άλλες έχουν αντίγραφο του Κεφαλαίου 5, που αφορά τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.
- 3) Όλοι οι Οικογενειακοί Σύμβουλοι έχουν αντίγραφο ολόκληρου του εγχειριδίου.
- 4) Έχει ετοιμαστεί ειδικό έντυπο αναφοράς περιστατικών άσκησης βίας το οποίον έχει μηχανογραφηθεί.
- 5) Οι αναφορές για βία στην οικογένεια τυγχάνουν αξιολόγησης, ως επί το πλείστον, εντός της ίδιας ημέρας, αλλά μόνο σε σοβαρές περιπτώσεις, που αφορούν ανηλίκους, γίνεται άμεση παρέμβαση (εντός 30 λεπτών μετά την αξιολόγηση). Τα κριτήρια που αφορούν *το επείγον* της επέμβασης αφορούν: την ύπαρξη άμεσου κινδύνου (ανεξαρτήτως ηλικίας του θύματος) και τις πληροφορίες που αναφέρονται (εάν η περίπτωση είναι γνωστή στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, εάν είναι επαναλαμβανόμενη βία, κ.ά).

- 6) Σε μη εργάσιμες ώρες η πληροφορία διαβιβάζεται στον επί καθηκόντι λειτουργό, ο οποίος προβαίνει σε άμεση λήψη μέτρων προστασίας του θύματος με την καθοδήγηση του Οικογενειακού Συμβούλου ή του Επόπτη. Όταν κριθεί αναγκαίο υπάρχει ευχέρεια να καλεστεί και ο Οικογενειακός Σύμβουλος.
- 7) Σε περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαίο ειδοποιείται αμέσως η αστυνομία.
- 8) Οι οικογενειακοί σύμβουλοι συνεργάζονται με επαγγελματίες, όπως δάσκαλοι, νηπιαγωγοί, εκπαιδευτικοί ψυχολόγοι, ιατροί, ψυχολόγοι, παιδοψυχίατροι, σύμβουλοι καθηγητές, και σε μικρότερο βαθμό (μόνο σε δύο επαρχίες από τις έξι) επισκέπτριες υγείας. Ανάλογα με τις ανάγκες του περιστατικού κρίνεται ποιοι από τους πιο πάνω ή ποιοι άλλοι επαγγελματίες θα συνεργαστούν.
- 9) Τα περιστατικά βίας τυγχάνουν διερεύνησης στο διάστημα των 7 ημερών. Λόγω των δυσκολιών που υπάρχουν (π.χ. να προκύψει και άλλο περιστατικό βίας ενώ ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί η διερεύνηση του προηγούμενου, να μην έχει ολοκληρωθεί η διερεύνηση του περιστατικού κ.ά.) η ενημέρωση του Γενικού Εισαγγελέα μπορεί να γίνει σε διάστημα πέραν των 7 ημερών.
- 10) Όταν, κατόπιν διερεύνησης, διαπιστώνεται ότι κινδυνεύει η υγεία παιδιού στο οποίο ασκείται βία, τότε σε μόνο τρεις από τις έξι επαρχίες ενημερώνεται ο εξειδικευμένος αστυνομικός για να αποφασιστεί ο τρόπος διερεύνησης της υπόθεσης, ενώ στις άλλες δύο επαρχίες ενημερώνεται η Αστυνομία. Δεν έχει κοινοποιηθεί στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας κατάλογος εξειδικευμένων με θέματα βίας στην οικογένεια Αστυνομικών, ούτε και συγκεκριμένοι Αστυνομικοί Σταθμοί στους οποίους να μπορούν οι Οικογενειακοί Σύμβουλοι να απευθύνονται για τα περιστατικά βίας στην οικογένεια.
- 11) Πρέπει να τονιστεί ότι οι Οικογενειακοί Σύμβουλοι αναφέρουν ότι δεν τους παρέχεται στήριξη και ασφάλεια για αντιμετώπιση τυχόν επιθετικής συμπεριφοράς και διασφάλιση μαρτυρίας των δεδομένων από τη συνέντευξη.
- 12) Δεν υπάρχει διεπιστημονικό κλιμάκιο στις επαρχίες για εκτίμηση περιπτώσεων, αλλά λειτουργούν Πολυθεματικές Ομάδες (με επαγγελματίες διάφορες ειδικότητες που εμπλέκονται για την εκάστοτε περίπτωση).

5.1.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

Για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας υποβάλλονται οι πιο κάτω εισηγήσεις:

- 1) Να δοθούν σε όλους τους Λειτουργούς Ευημερίας αντίγραφα ολόκληρου του Εγχειριδίου, ή τουλάχιστον του μέρους του Εγχειριδίου που αφορά τις Κοινωνικές Υπηρεσίες,
- 2) Να ενημερωθούν για τις Διατμηματικές Διαδικασίες όλοι οι Λειτουργοί Ευημερίας, ειδικά αυτοί που ασχολούνται με θέματα που αφορούν οικογένειες και παιδιά όπως επίσης και με οικονομικά θέματα, σε ειδικές συναντήσεις.
- 3) Να αξιολογηθούν:
  - α) **το ειδικό έντυπο αναφοράς** περιστατικών βίας στην οικογένεια το οποίο θα συμπληρώνεται και θα διαβιβάζεται άμεσα στον Οικογενειακό Σύμβουλο, και
  - β) **το Πληροφοριακό Δελτίο Υποχρεωτικής Αναφοράς Περιστατικών βίας στην οικογένεια στον Γενικό Εισαγγελέα** (το οποίο έγινε με βάση τις εγκυκλίους με αριθμούς φακέλων Γ.Ε./Αρ.50(Γ)/1992/Ν.42 και Γ.Ε.50(Γ)/1992/Ν.42/7 – Γ.Ε.50(Δ)/1992/Ν.42/6 και με ημερομηνίες 11/06/1998 και 18/06/2003, αντίστοιχα).
- 4) Να αυξηθεί ο αριθμός των Οικογενειακών Συμβούλων οι οποίοι χειρίζονται θέματα βίας στην οικογένεια και να τοποθετηθούν στα κατά τόπους επαρχιακά γραφεία ευημερίας.
- 5) Να διασφαλιστεί η στήριξη και η προσωπική ασφάλεια των Οικογενειακών Συμβούλων από τυχόν επιθετική συμπεριφορά των θυτών.
- 6) Να διασφαλιστεί η διαφύλαξη δεδομένων, που αφορούν τις περιπτώσεις βίας στην οικογένεια, με βάση τις πρόνοιες του Νόμου «Περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμου, Ν.138(Ι)/2000».
- 7) Να εκπαιδευτούν οι Οικογενειακοί Σύμβουλοι, σε συνεργασία με την Αστυνομία, για λήψη οπτικογραφημένων συνεντεύξεων.
- 8) Να αξιολογούνται τα περιστατικά βίας στην οικογένεια σε τακτά χρονικά διαστήματα.
- 9) Να προωθηθεί, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Εγχειριδίου (Κεφάλαιο 4, υποκεφάλαιο 4.8 σελ 22), η λειτουργία διεπιστημονικών κλιμακίων στις επαρχίες για εκτίμηση και συζήτηση των περιστατικών. Η πρόνοια αυτή, θα διασφαλιστεί με τη λειτουργία του «Εξειδικευμένου Κέντρου για τη Βία στην Οικογένεια» από τις Κοινωνικές Υπηρεσίες.

5.2 Αστυνομία

5.2.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στην Αστυνομία.

Οι πιο κάτω διαπιστώσεις είναι αποτέλεσμα της αξιολόγησης του ειδικού εντύπου (Παράρτημα 2) το οποίο συμπληρώθηκε από το Συντονιστή των θεμάτων βίας στην οικογένεια καθώς και των προσωπικών και τηλεφωνικών συνεντεύξεων με Αστυνομικούς από διάφορες επαρχίες.

- 1) Αντίγραφα του μέρους του Εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών που αφορούν:
  - α) την Αστυνομία και
  - β) τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας έχουν κοινοποιηθεί γραπτώς σε όλο το προσωπικό της Αστυνομίας, μέσω των Εβδομαδιαίων Διαταγών του Αρχηγού της Αστυνομίας (Μέρος Α), στις 27. 1.2003.
- 2) Αντίγραφα ολόκληρου του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών έχουν αποσταλεί από τον Αρχηγό της Αστυνομίας σε όλες τις Αστυνομικές Διευθύνσεις με οδηγίες όπως μεριμνήσουν οι Αστυνομικοί Διευθυντές για την ενημέρωση των επηρεαζομένων μελών τους καθώς και για την εναρμόνιση των ενεργειών τους σύμφωνα με το περιεχόμενο του εγχειριδίου. Παρ' όλα αυτά μεγάλος αριθμός του τυχαίου δείγματος που ρωτήθηκε τηλεφωνικά, φαίνεται να μην γνωρίζει την ύπαρξη του εγχειριδίου ή των διαδικασιών που πρέπει να ακολουθούνται.
- 3) Το θέμα των διαδικασιών περιλαμβάνεται επίσης στην βασική εκπαίδευση των αστυνομικών, στην οποία γίνεται και γενική ενημέρωση- ευαισθητοποίηση γύρω από θέματα βίας στην οικογένεια.
- 4) Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι σε πρόσφατες εξετάσεις προαγωγής υπαστυνόμων περιελήφθη ερώτηση που αφορούσε τις Διατμηματικές Διαδικασίες στην Αστυνομία.
- 5) Όταν ληφθεί από την Ομάδα Οικογενειακής Βίας και Προστασίας Παιδιών παράπονο ή καταγγελία για κακοποίηση παιδιού ή σοβαρής μορφής βία στην οικογένεια γίνεται πάντοτε τηλεφωνική ενημέρωση του Οικογενειακού Συμβούλου ή, κατά τις μη εργάσιμες ώρες για τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, του επί καθήκοντι λειτουργού ευημερίας. Όταν το θύμα βρίσκεται σε κίνδυνο λαμβάνονται άμεσα μέτρα προστασίας του.

- 6) Διαπιστώνεται ότι δεν γίνεται πάντοτε άμεση γραπτή ενημέρωση του Επαρχιακού Γραφείου Ευημερίας – Οικογενειακού Συμβούλου, λόγω του ωραρίου λειτουργίας των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας καθώς επίσης και επειδή η γραπτή ενημέρωση θεωρείται χρονοβόρα διαδικασία.
- 7) Γνωστοποιούνται τηλεφωνικά στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας περιστατικά βίας μεταξύ των γονιών όταν στο σπίτι υπάρχουν παιδιά.
- 8) Σε όλες τις Αστυνομικές Διευθύνσεις (με εξαίρεση αυτήν της περιοχής Μόρφου) υπάρχουν ειδικά διαμορφωμένα δωμάτια, εξοπλισμένα για οπτικογραφημένες καταθέσεις από θύματα βίας στην οικογένεια.
- 9) Έχει διοριστεί Συντονιστής για Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια.
- 10) Στο παρόν στάδιο παρατηρείται σε κάποιες περιπτώσεις μερική καθυστέρηση στην άμεση ενημέρωση του Συντονιστή σε θέματα κακοποίησης παιδιών και βίας στην οικογένεια.
- 11) Μόνο σε περιπτώσεις που αφορούν σοβαρά περιστατικά κακοποίησης παιδιών και βίας στην οικογένεια γίνεται άμεση ενημέρωση του Συντονιστή Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια.
- 12) Έχει συσταθεί Γραφείο Συντονισμού Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια το οποίο έχει στελεχωθεί με επιπρόσθετο προσωπικό και λειτουργεί σε ειδικές ξεχωριστές κτηριακές εγκαταστάσεις.
- 13) Το θέμα της δημιουργίας ομάδων χειρισμού υποθέσεων βίας στην οικογένεια στα Επαρχιακά ΤΑΕ βρίσκεται σε εξέλιξη παράλληλα με το θέμα της εξειδικευμένης κατάρτισης μελών της Αστυνομίας γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια. Εντός του 2003 εξειδικεύτηκαν 90 περίπου μέλη της Αστυνομίας μέσω έξι ειδικών εβδομαδιαίων σεμιναρίων. Προγραμματίζονται τρία ακόμη εβδομαδιαία σεμινάρια για τις αρχές του 2004, για εξειδίκευση 50 περίπου αστυνομικών.
- 14) Συνήθως δε συγκαλείται επίσημη σύσκεψη προς αξιολόγηση των γεγονότων της υπόθεσης και για λήψη μέτρων προστασίας του θύματος, πραγματοποιείται όμως (στις περισσότερες περιπτώσεις) συνάντηση της Αστυνομίας και των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας. Ευρύτερα συνηθίζονται και κρίνονται αποτελεσματικές οι τηλεφωνικές επικοινωνίες μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, περιλαμβανομένων των λειτουργών του Τμήματος Παιδικής και Εφηβικής Ψυχιατρικής του Μακάριου Νοσοκομείου και της

Νομικής Υπηρεσίας. Σ' αυτό τον τομέα το Γραφείο του Συντονιστή της Αστυνομίας διαδραματίζει συντονιστικό ρόλο.

- 15) Δεν λαμβάνονται οπτικογραφημένες καταθέσεις, αν και αναφέρεται ότι έχει ήδη γίνει η πρώτη οπτικογραφημένη κατάθεση θύματος και κλήθηκε πολυθεματική σύσκεψη για σχετική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων.
- 16) Για την λήψη οπτικογραφημένων καταθέσεων από θύματα βίας στην οικογένεια έχουν εκπαιδευτεί 16 αστυνομικοί.
- 17) Λόγω του περιορισμένου, ή και συχνά ανύπαρκτου, αριθμού γυναικών αστυφυλάκων σε αστυνομικούς σταθμούς, μόνο σε σταθμούς όπου υπηρετούν γυναίκες οι καταθέσεις από γυναίκες θύματα λαμβάνονται από γυναίκες αστυφύλακες.

5.2.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στην Αστυνομία.

- 1) Διαφαίνεται η ανάγκη δημιουργίας κεντρικής ομάδας ειδικά εκπαιδευμένης σε θέματα βίας στην οικογένεια, και πιο συγκεκριμένα, εξειδικευμένης σε θέματα σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων, η οποία θα επιλαμβάνεται των σοβαρών υποθέσεων και ταυτόχρονα θα λειτουργεί ως πυρήνας εκπαίδευσης μελών της Αστυνομίας γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια.
- 2) Να παρέχεται εξειδικευμένη κατάρτιση σε μεγαλύτερο αριθμό μελών της Αστυνομίας γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια.
- 3) Να καθοριστεί αριθμός εξειδικευμένων Εισαγγελέων στην Αστυνομία οι οποίοι να χειρίζονται όλες τις υποθέσεις βίας στην οικογένεια.
- 4) Να εφαρμοστεί ο θεσμός της λήψης οπτικογραφημένων καταθέσεων από θύματα βίας στην οικογένεια και, εάν χρειάζεται να εξειδικευτούν περισσότεροι αστυνομικοί για τη λήψη οπτικογραφημένων καταθέσεων από θύματα βίας στην οικογένεια.
- 5) Να αυξηθεί ο αριθμός γυναικών αστυφυλάκων σε αστυνομικούς σταθμούς, έτσι ώστε οι καταθέσεις λαμβάνονται από αυτές (Δεδομένου ότι τα υπάρχοντα στατιστικά στοιχεία (Αστυνομία, Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης Βίας στην Οικογένεια) δείχνουν ότι τα θύματα βίας στην οικογένεια που καταφεύγουν στην Αστυνομία είναι σχεδόν αποκλειστικά γυναίκες).

- 6) Να γίνεται ενημέρωση του Συντονιστή Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια για όλα τα περιστατικά κακοποίησης παιδιών και βίας στην οικογένεια και άμεση ενημέρωση για σοβαρά περιστατικά.
- 7) Να γίνεται πάντοτε άμεση γραπτή ενημέρωση του Επαρχιακού Γραφείου Ευημερίας – Οικογενειακού Συμβούλου.
- 8) Να συγκαλούνται πολυθεματικές συσκέψεις μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (σύμφωνα με το άρθρο 8 του Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου: Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων), προς αξιολόγηση περιστατικών και λήψη μέτρων προστασίας του θύματος.
- 9) Να τοποθετηθούν εξειδικευμένοι αστυνομικοί σε κάθε Αστυνομικό σταθμό.
- 10) Να τηρείται άμεσα η υποχρεωτική αναφορά στον Γενικό Εισαγγελέα για όλα τα περιστατικά βίας στην οικογένεια (εγκύκλιος του Γενικού Εισαγγελέα (αρ. Φακ. 50(Γ)/1992/Ν.42 και ημερομηνίας 11.6.1998, Παράρτημα 7).

5.3 Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

5.3.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Οι πιο κάτω διαπιστώσεις είναι αποτέλεσμα της αξιολόγησης του ειδικού εντύπου (Παράρτημα 3) το οποίο συμπληρώθηκε από το Συντονιστή των θεμάτων βίας στην οικογένεια καθώς και των προσωπικών και τηλεφωνικών συνεντεύξεων με εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, σύμβουλους καθηγητές και εκπαιδευτικούς ψυχολόγους από όλες τις επαρχίες.

- 1) Η γνωστοποίηση των Διατμηματικών Διαδικασιών έγινε με εγκύκλιο στις 27/08/02 στα σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης και στις 08/09/02 στα σχολεία Μέσης και Τεχνικής Εκπαίδευσης έγινε με εγκύκλιο στις 27/08/02. Ενημερώθηκε επίσης και το προσωπικό της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας.
- 2) Η σχετική εγκύκλιος δεν έχει σταλεί στα νηπιαγωγεία ούτε και σε ιδιωτικά σχολεία.
- 3) Με εγκύκλιο ζητήθηκε επίσης από όλα τα σχολεία να ορίσουν Ομάδες Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια καθώς και Υπεύθυνο της Ομάδας Πρόληψης.
- 4) Στο έντυπο του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, που συμπληρώθηκε από το Συντονιστή Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια και στο Σχολείο, αναφέρεται ότι έχει οριστεί σε κάθε σχολείο Ομάδα Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια καθώς και Υπεύθυνος της Ομάδας Πρόληψης. Περαιτέρω διερεύνηση του θέματος έδειξε ότι αυτό δεν έχει εφαρμοστεί σε όλα τα Δημόσια Σχολεία. Προσωπικές συνεντεύξεις σε τυχαία δείγματα εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, προερχομένων από όλες τις επαρχίες της Κύπρου, δείχνουν ότι οι Ομάδες αυτές, ακόμη και όπου έχουν οριστεί, παραμένουν, ως επί το πλείστον, ανενεργές.
- 5) Επίσης, από συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς ψυχολόγους και λειτουργούς ευημερίας, διαφαίνεται ότι, όταν οι εκπαιδευτικοί αντιληφθούν ότι υπάρχει κακοποίηση παιδιού, αν και συχνά ενημερώνουν τον Υπεύθυνο της Ομάδας Πρόληψης, δεν ακολουθούν πάντοτε τις θεσμοθετημένες διαδικασίες όπως αυτές καταγράφονται στο εγχειρίδιο. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι εκπαιδευτικοί αποφεύγουν να εμπλακούν οι ίδιοι και

αποτείνονται συνήθως στους εκπαιδευτικούς ψυχολόγους ή στους λειτουργούς ευημερίας για να χειριστούν οι ίδιοι το περιστατικό..

- 6) Όταν ο Σύμβουλος Καθηγητής, ο οποίος στην Μέση Εκπαίδευση είναι ο Υπεύθυνος της Ομάδας Πρόληψης του σχολείου, έχει πληροφορίες ή υποψίες για άσκηση βίας σε παιδί, προχωρεί στη «διαχείριση» της περίπτωσης, σε συνεργασία με τον Οικογενειακό Σύμβουλο της περιοχής του.
- 7) Διαφάνηκε ακόμη, από δειγματολογική έρευνα σε σχολεία όλων των επαρχιών, ότι στα σχολεία δεν υπάρχει αντίγραφο του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών, του οποίου την ύπαρξη αγνοούν, εκτός των εκπαιδευτικών, διευθυντές και υποδιευθυντές Δημοτικών, Γυμνάσιων, Λυκείων και Τεχνικών Σχολών. Μικρός αριθμός εκπαιδευτικών δήλωσαν ότι είχαν αντίγραφο του μέρους του εγχειριδίου που αφορά την υπηρεσία τους.
- 8) Στοιχεία από την Γενική Εισαγγελία φανερώνουν επίσης ότι, παρά την εγκύκλιο του Γενικού Εισαγγελέα (αρ. Φακ. 50(Γ)/1992/Ν.42 και ημερομηνίας 11.6.1998, Παράρτημα 7), με την οποία κάθε κρατικός υπάλληλος (λειτουργός του Τμήματος Ευημερίας, της Αστυνομίας και των Υπουργείων Παιδείας και Υγείας) εις του οποίου την αντίληψη περιέρχεται υπόθεση βίας ή πιθανής βίας στην οικογένεια, **υποχρεούται** να υποβάλει γραπτή αναφορά στο Γενικό Εισαγγελέα εντός 7 ημερών, υπάρχουν ελάχιστες αναφορές από εκπαιδευτικούς για κακοποίηση παιδιών, γεγονός ενδεικτικό της άγνοιας των εκπαιδευτικών για την ύπαρξη των διαδικασιών που πρέπει να ακολουθούνται σε περιπτώσεις εντοπισμού κακοποιημένων παιδιών. Υποδιευθυντής Μέσης Εκπαίδευσης έχει αναφέρει ότι δεν προχώρησε σε αναφορά περιστατικού βιασμού μαθήτριας από άτομο του στενού οικογενειακού της περιβάλλοντος, επειδή του το ζήτησε η ίδια!

5.3.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

- 1) Διαφαίνεται η ανάγκη δημιουργίας κεντρικής ομάδας ειδικά εκπαιδευμένης σε θέματα βίας στην οικογένεια, και πιο συγκεκριμένα, εξειδικευμένης σε θέματα σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων, η οποία θα λειτουργεί ως πυρήνας ευαισθητοποίησης / εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια και πιο ειδικά, της σεξουαλικής κακοποίησης.
- 2) Να διασφαλιστεί η δημιουργία Ομάδας Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια σε όλα τα σχολεία, η εξειδικευμένη κατάρτιση των μελών της Ομάδας γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια, καθώς και η στενή συνεργασία της με άλλες σχετικές υπηρεσίες (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Αστυνομία κ.ά.).
- 3) Να παρέχεται συνεχής ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια, σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων.
- 4) Να γνωστοποιηθούν οι Διατμηματικές Διαδικασίες στα νηπιαγωγεία και σε ιδιωτικά σχολεία από τα οποία πρέπει να ζητηθεί να ορίσουν Ομάδες Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια καθώς και Υπεύθυνο της Ομάδας Πρόληψης.
- 5) Να διασφαλιστεί αντίγραφο του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών σε όλα τα σχολεία και να ενημερωθούν σχετικά οι εκπαιδευτικοί, οι διευθυντές και οι υποδιευθυντές Νηπιαγωγείων, Δημοτικών, Γυμνάσιων, Λυκείων και Τεχνικών Σχολών, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.
- 6) Να διασφαλιστεί η γραπτή υποχρεωτική αναφορά από τα σχολεία στον Γενικό Εισαγγελέα εντός 7 ημερών.
- 7) Να διασφαλιστεί η στήριξη και η προσωπική ασφάλεια των εκπαιδευτικών από τυχόν επιθετική συμπεριφορά των θυτών.

5.4 Υπηρεσίες Υγείας

5.4.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Υπηρεσίες Υγείας.

Οι πιο κάτω διαπιστώσεις είναι αποτέλεσμα της αξιολόγησης του ειδικού εντύπου (Παράρτημα 4), το οποίο συμπληρώθηκε από το Συντονιστή των θεμάτων βίας στην οικογένεια καθώς και των προσωπικών και τηλεφωνικών συνεντεύξεων με λειτουργούς των διαφόρων τμημάτων των Υπηρεσιών Υγείας (ιατρούς, οδοντιάτρους, νοσηλευτές και επισκέπτριες υγείας) από όλες τις επαρχίες.

Το έντυπο στάληκε για συμπλήρωση στις:

- Ιατρικές Υπηρεσίες (στις οποίες περιλαμβάνονται οι Σχολιατρικές Υπηρεσίες, οι Νοσηλευτικές Υπηρεσίες και οι Επισκέπτριες Υγείας)
- Οδοντιατρικές Υπηρεσίες
- Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας.

- 1) Για γνωστοποίηση των διαδικασιών έγιναν διαλέξεις από δύο μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής (στο Νοσοκομείο Λάρνακας: 11/02/03, στο Νοσοκομείο Παραλιμνίου: 12/02/03, στο Γενικό Νοσοκομείο Λεμεσού: 18/2/03, στο Νοσοκομείο Πάφου και στο Μακάριο Νοσοκομείο). Τις διαλέξεις παρακολούθησαν γιατροί του Τμήματος Επειγόντων Περιστατικών, Χειρουργοί, Παιδίατροι, Γυναικολόγοι, Σχολίατροι, Νοσηλευτές και Επισκέπτριες Υγείας.
- 2) Ταυτόχρονα δόθηκε και ένα αντίγραφο του Εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών για κάθε ειδικότητα.
- 3) Με εξαίρεση το Μακάριο Νοσοκομείο, αναφέρεται ότι δεν έγιναν διαλέξεις στο προσωπικό της επαρχίας Λευκωσίας.
- 4) Οι Διατμηματικές Διαδικασίες δεν έχουν γνωστοποιηθεί σε όλο το προσωπικό του Υπουργείου Υγείας. Ως εκ τούτου, δεν είναι ενήμεροι όλοι οι λειτουργοί σχετικά με τις νομικές τους ευθύνες.
- 5) Αντίγραφο του Εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών κατέχουν όλες οι Επισκέπτριες Υγείας.

- 6) Με εξαίρεση το Νοσοκομείο Παραλιμνίου, δεν υπάρχει αντίγραφο στα υπόλοιπα Τμήματα Επειγόντων Περιστατικών των Νοσοκομείων (παρ' όλον ότι έχουν δοθεί) με αποτέλεσμα να μην ακολουθούνται οι διαδικασίες.
- 7) Επιπλέον, εκτός των προαναφερθεισών διαλέξεων δεν έχουν γίνει επαρκή σεμινάρια επιμόρφωσης/ ευαισθητοποίησης σε επαγγελματίες υγείας για θέματα που αφορούν βία στην οικογένεια, σε σημείο που να αναφέρουν επαγγελματίες υγείας ότι σπάνια κακοποιημένα παιδιά επισκέπτονται τα Τμήματα Α Βοηθειών.
- 8) Μόνο στο Νοσοκομείο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ΙΙΙ υπάρχει Ομάδα η οποία χειρίζεται τα περιστατικά βίας στην οικογένεια
- 9) Τόσον από τις απαντήσεις που δόθηκαν στο έντυπο της Συμβουλευτικής όσον και από τις προσωπικές συνεντεύξεις που έγιναν με γιατρούς νοσηλευτές και επισκέπτριες υγείας από όλες τις επαρχίες, είναι προφανές ότι υπάρχουν δυσκολίες στην εφαρμογή των διαδικασιών όπως αυτές προβλέπονται στο εγχειρίδιο.
- 10) Δεν εξασφαλίζεται πάντοτε κατάλληλος χώρος για την εξέταση κακοποιημένων παιδιών ή άλλων κακοποιημένων ατόμων. Στα Τμήματα Α Βοηθειών οι εξεταστικοί χώροι χωρίζονται συνήθως με κουρτίνες και έτσι οι συνομιλίες ακούγονται εύκολα από τους διπλανούς ασθενείς, γεγονός που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην αναγνώριση περιστατικών βίας και στην τήρηση των διαδικασιών.
- 11) Ακόμη και όταν αναγνωρίζονται περιστατικά κακοποίησης στα Τμήματα Α Βοηθειών οι παραπομπές σε άλλες υπηρεσίες μπορούν να αποβούν χρονοβόρες, γι' αυτό και συχνά αποφεύγονται.
- 12) Δεν υπάρχει ειδικός - κατάλληλος χώρος για την νοσηλεία κακοποιημένων παιδιών.
- 13) Δεν υπάρχουν διεπιστημονικές ομάδες σε όλα τα Νοσοκομεία.
- 14) Δεν έχουν γίνει επαρκή σεμινάρια επιμόρφωσης του προσωπικού για θέματα βίας στην οικογένεια, ως εκ τούτου η κακοποίηση δεν αναγνωρίζεται πάντοτε από τους επαγγελματίες υγείας.
- 15) Δεν υπάρχει άμεση ανταπόκριση σε θέματα βίας λόγω της ανεπαρκούς στελέχωσης των Υπηρεσιών που χειρίζονται θέματα βίας (ο πολύ μικρός αριθμός Παιδοψυχιάτρων και Παιδοψυχολόγων αυξάνει τον χρόνο αναμονής των κακοποιημένων παιδιών εμποδίζοντας την έγκαιρη θεραπευτική παρέμβαση / χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια).

- 16) Δεν υπάρχει στις Υπηρεσίες Υγείας σταθερός συντονιστής για θέματα βίας στην οικογένεια.
- 17) Δεν υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός παιδοψυχολόγων για τον χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια.
- 18) Δεν υπάρχει εξειδικευμένο Ιατρικό και Νοσηλευτικό προσωπικό ειδικά σε Τμήματα όπως αυτά των Πρώτων Βοηθειών, Παιδιατρικά, Γυναικολογικά.
- 19) Ο περιορισμένος αριθμός των Επισκεπτριών Υγείας είναι αποτρεπτικός για την παροχή κατ' οίκον Υπηρεσιών σε έγκυες από την αρχή της εγκυμοσύνης τους, κάτι που θα μπορούσε να συμβάλει στην έγκαιρη διάγνωση, αποτελεσματική παρέμβαση και συνεργασία με άλλες Υπηρεσίες σε περιστατικά βίας.

5.4.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις Υπηρεσίες Υγείας.

- 1) Να γίνουν επαρκή σεμινάρια επιμόρφωσης/ ευαισθητοποίησης σε επαγγελματίες υγείας για θέματα που αφορούν βία στην οικογένεια και κακοποίηση παιδιών, έτσι ώστε να καταστούν ικανοί να αναγνωρίζουν τα κακοποιημένα άτομα και πιο συγκεκριμένα τα κακοποιημένα παιδιά.
- 2) Διαφαίνεται η ανάγκη δημιουργίας κεντρικής ομάδας η οποία να απαρτίζεται από επαγγελματίες υγείας ειδικά εκπαιδευμένους σε θέματα βίας στην οικογένεια, και πιο συγκεκριμένα, εξειδικευμένους σε θέματα σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων, η οποία θα επιλαμβάνεται των σοβαρών υποθέσεων και ταυτόχρονα θα λειτουργεί ως πυρήνας εκπαίδευσης των επαγγελματιών υγείας γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια και θα παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες σε επαγγελματίες άλλων υπηρεσιών, όπως αστυνομικοί, λειτουργοί ευημερίας, λειτουργοί μη κυβερνητικών οργανώσεων κ.ά.
- 3) Να εξειδικευτεί Ιατρικό και Νοσηλευτικό προσωπικό ειδικά σε Τμήματα όπως αυτά των Πρώτων Βοηθειών, Παιδιατρικά, Γυναικολογικά.
- 4) Να γνωστοποιηθούν οι διαδικασίες σε όλο το προσωπικό των Υπηρεσιών Υγείας και πιο συγκεκριμένα στους γιατρούς και νοσηλευτές των Τμημάτων Επειγόντων Περιστατικών, Παιδιάτρους, Γυναικολόγους Χειρουργούς, και Σχολιάτρους.

- 5) Να διασφαλιστεί αντίγραφο του Εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών για κάθε τμήμα / θάλαμο.
- 6) Να κατανοήσουν όλοι επαγγελματίες υγείας τις νομικές ευθύνες που έχουν απέναντι σε κακοποιημένα παιδιά.
- 7) Να οριστεί σταθερός συντονιστής για θέματα βίας στην οικογένεια στις Υπηρεσίες Υγείας.
- 8) Να δημιουργηθούν σε όλες τις επαρχίες Ομάδες η οποίες θα χειρίζονται τα περιστατικά βίας στην οικογένεια.
- 9) Να εξασφαλιστούν κατάλληλοι χώροι για την εξέταση κακοποιημένων παιδιών ή άλλων κακοποιημένων ατόμων.
- 10) Στα Τμήματα Επειγόντων Περιστατικών, να δημιουργηθούν ειδικά διαμορφωμένοι οι εξεταστικοί χώροι όπου θα εξετάζονται πιθανά θύματα βίας στην οικογένεια έτσι ώστε να μπορούν να τηρούνται οι διαδικασίες.
- 11) Να απλοποιηθούν οι διαδικασίες, ειδικά στα Τμήματα Επειγόντων Περιστατικών, έτσι ώστε να εφαρμόζονται με μεγαλύτερη ευκολία
- 12) Να συγκαλούνται πολυθεματικές συσκέψεις σε όλα τα Νοσοκομεία για αξιολόγηση περιστατικών κακοποίησης παιδιών.
- 13) Να στελεχωθούν ικανοποιητικά οι Υπηρεσίες /τα Τμήματα που χειρίζονται θέματα κακοποίησης παιδιών (με Παιδοψυχιάτρους, Παιδοψυχολόγους) έτσι ώστε να υπάρχει άμεση ανταπόκριση και να μην αναγκάζονται τα κακοποιημένα παιδιά να μπαίνουν στον κατάλογο αναμονής για θεραπεία.
- 14) Να αυξηθεί ο αριθμός των Επισκεπτριών Υγείας για την παροχή κατ' οίκον Υπηρεσιών σε έγκυες από την αρχή της εγκυμοσύνης τους, καθώς και για έγκαιρη διάγνωση, αποτελεσματική παρέμβαση και συνεργασία με άλλες Υπηρεσίες σε περιστατικά βίας.

5.5 Νομική Υπηρεσία

5.5.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στη Νομική Υπηρεσία.

Οι πιο κάτω διαπιστώσεις είναι αποτέλεσμα της αξιολόγησης του ειδικού εντύπου (Παράρτημα 5) το οποίο συμπληρώθηκε από το Συντονιστή των θεμάτων βίας στην οικογένεια καθώς και των προσωπικών και τηλεφωνικών συνεντεύξεων με λειτουργούς της Νομικής Υπηρεσίας.

- 1) Οι βασικές διαδικασίες χειρισμού περιστατικών βίας στην οικογένεια που αφορούν τη Νομική Υπηρεσία γνωστοποιήθηκαν σε όλα τα μέλη της Ομάδας η οποία έχει οριστεί για να ασχολείται με θέματα βίας, κατά τη διάρκεια σχετικών σεμιναρίων το 2002.
- 2) Οι διαδικασίες δεν γνωστοποιήθηκαν σε όλο το προσωπικό της Νομικής Υπηρεσίας
- 3) Δεν έχουν όλοι οι Λειτουργοί της Νομικής Υπηρεσίας αντίγραφο ολόκληρου του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών.
- 4) Η Νομική Υπηρεσία λαμβάνει πολλές αναφορές για υποθέσεις βίας ή πιθανής βίας στην οικογένεια (ελάχιστες από εκπαιδευτικούς).
- 5) Συχνά, αλλά όχι πάντοτε οι αστυνομικοί ανακριτές υποθέσεων βίας στην οικογένεια και οι εισαγγελείς της αστυνομίας ζητούν τη βοήθεια του Γραφείου του Γενικού Εισαγγελέα.
- 6) Παρ' όλον ότι έχει οριστεί 15μελής ομάδα Νομικών Λειτουργών για θέματα βίας στην Οικογένεια οι λειτουργοί αυτοί δεν ασχολούνται κυρίως με θέματα βίας.
- 7) Τις δύσκολες υποθέσεις βίας στην οικογένεια δεν χειρίζονται συνήθως μέλη της Ομάδας Βίας στην Οικογένεια, λόγω των πολλών άλλων υποχρεώσεών τους.
- 8) Όταν κρίνεται αναγκαία η εξασφάλιση διατάγματος από το Δικαστήριο για απομάκρυνση από την οικογένεια του θύτη ή ανηλίκων μελών, τα μέλη της Ομάδας Βίας στην Οικογένεια δεν αναλαμβάνουν πάντα τη διεκπεραίωση της διαδικασίας, λόγω άλλων υποχρεώσεών τους.
- 9) Δεν εκδικάζονται όλες οι υποθέσεις βίας στην οικογένεια κεκλεισμένων των θυρών είτε:
- 10) α) γιατί δεν εγκρίνεται από το Δικαστήριο το σχετικό αίτημα, ή
- 11) β) γιατί η αστυνομία δεν υποβάλλει αίτημα.
- 12) Τα Δικαστήρια δεν εκδίδουν διατάγματα εκτός ωρών εργασίας.

- 13) Δεν υπάρχει στα Δικαστήρια ειδικός χώρος για κακοποιημένα παιδιά / θύματα / μάρτυρες περιστατικών βίας στην οικογένεια.
- 14) Όταν κρίνεται αναγκαία η λήψη καταθέσεων από ανήλικα άτομα δεν υπάρχει συνεννόηση με την Ομάδα Βίας στην Οικογένεια και δεν καλείται διατμηματική / πολυθεματική σύσκεψη, λόγω φόρτου εργασίας των μελών της Ομάδας.
- 15) Τα τρία τελευταία χρόνια υπάρχει λειτουργός εξειδικευμένη για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια η οποία ασχολείται ταυτόχρονα και με άλλες υποθέσεις.
- 16) Δεν καλούνται συσκέψεις για όλα τα περιστατικά

5.5.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην αποτελεσματική εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στη Νομική Υπηρεσία

- 1) Να γνωστοποιηθούν οι βασικές διαδικασίες που αφορούν τη Νομική Υπηρεσία σε όλο το προσωπικό της Νομικής Υπηρεσίας.
- 2) Να δοθεί σε όλους τους Λειτουργούς της Νομικής Υπηρεσίας αντίγραφο ολόκληρου του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών, ή τουλάχιστον αντίγραφο του μέρους του εγχειριδίου που τους αφορά.
- 3) Να ληφθούν μέτρα έτσι ώστε να διασφαλιστεί η αναφορά υποθέσεων βίας στην οικογένεια στη Νομική Υπηρεσία από όλους τους επαγγελματίες, σύμφωνα με την Εγκύκλιο του Γενικού Εισαγγελέα (αρ. Φακ 50(Γ)/1992/Ν.42 και ημερ. 11.6.1998).
- 4) Η 15μελής ομάδα Νομικών Λειτουργών που έχει οριστεί για θέματα βίας στην οικογένεια θα πρέπει να χειρίζεται όλες τις υποθέσεις βίας στην οικογένεια και πιο ειδικά τις υποθέσεις βίας στην οικογένεια οι οποίες παραπέμπονται στο Κακουργιοδικείο.
- 5) Τη διεκπεραιώσει της διαδικασίας εξασφάλισης διατάγματος από το Δικαστήριο για απομάκρυνση από την οικογένεια του θύτη ή ανηλίκων μελών, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο (πρόνοιες του Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου του 2000 (Ν.119/(1)2000, άρθρα 21 και 22) και του Περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμου (Νόμος 216/90 άρθρα 18-21), πρέπει να αναλαμβάνει μέλος της 15μελούς ομάδας Νομικών Λειτουργών θεμάτων βίας στην οικογένεια.
- 6) Να εκδικάζονται όλες οι υποθέσεις βίας στην οικογένεια κεκλεισμένων των θυρών.

- 7) Διατάγματα για απομάκρυνση από την οικογένεια του θύτη ή ανηλίκων μελών θα πρέπει να εκδίδονται από τα Δικαστήρια και εκτός ωρών εργασίας.
- 8) Στα Δικαστήρια θα πρέπει να δημιουργηθούν κατάλληλοι χώροι αναμονής ειδικά διαμορφωμένοι για κακοποιημένα παιδιά.
- 9) Να υπάρχει χώρος στο Δικαστήριο για θύματα βίας /μάρτυρες που χρειάζονται προστασία από τους θύτες.
- 10) Να δημιουργηθεί κατάλληλος χώρος αναμονής για ειδικούς μάρτυρες- επαγγελματίες.
- 11) (Ψυχολόγους, Παιδοψυχολόγους, Οικογενειακούς Συμβούλους).
- 12) Όταν κρίνεται αναγκαία η λήψη καταθέσεων από ανήλικα άτομα θα πρέπει να υπάρχει συνεννόηση με την Ομάδα Βίας στην Οικογένεια και να καλούνται διατμηματικές / πολυθεματικές συσκέψεις.
- 13) Να οριστούν Νομικοί Λειτουργοί, εξειδικευμένοι για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια και παροχή νομικών συμβουλών σε κρατικούς επαγγελματίες. Οι εν λόγω λειτουργοί να ασχολούνται αποκλειστικά με θέματα βίας και να είναι διαθέσιμοι όλο το εικοσιτετράωρο.
- 14) Οι υποθέσεις βίας στην οικογένεια θα πρέπει να εκδικάζονται άμεσα.
- 15) Οι υποθέσεις κακοποιημένων παιδιών και ενηλίκων να εκδικάζονται από εξειδικευμένους Δικαστές με πείρα και εκπαίδευση σε θέματα προστασίας κακοποιημένων παιδιών και βίας στην οικογένεια.
- 16) Να δημιουργηθεί γραφείο για τους δικηγόρους της Νομικής Υπηρεσίας.
- 17) Να εγκατασταθούν τα οπτικογραφημένα συστήματα, όπως προνοεί ο Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμος.
- 18) Να ευαισθητοποιηθούν και να εξειδικευτούν Νομικοί Λειτουργοί για τον χειρισμό υποθέσεων βίας στην οικογένεια.

5.6 Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια.

5.6.1 Διαπιστώσεις που αφορούν στην εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στο Σύνδεσμο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια.

Οι πιο κάτω διαπιστώσεις είναι αποτέλεσμα της αξιολόγησης του ειδικού εντύπου (Παράρτημα 6) το οποίο συμπληρώθηκε από τους λειτουργούς του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια καθώς και των προσωπικών συνεντεύξεων με λειτουργούς του Συνδέσμου.

- 1) Οι Διατμηματικές Διαδικασίες έχουν γνωστοποιηθεί σε όλο το προσωπικό του Συνδέσμου.
- 2) Αντίγραφο του Εγχειριδίου υπάρχει στο Σύνδεσμο.
- 3) Οι εθελοντές του Συνδέσμου ενημερώνονται για τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται, ειδικά σε περιπτώσεις που αφορούν κακοποίηση παιδιού.
- 4) Σε περιπτώσεις που αναφέρεται κακοποίηση ανήλικων παιδιών λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα στοιχεία (όνομα και διεύθυνση του παιδιού και του θύτη) και γίνεται άμεση προφορική και γραπτή αναφορά του περιστατικού στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας /στον Οικογενειακό Σύμβουλο.
- 5) Σε περιπτώσεις που γίνεται αναφορά περιστατικού βίας στην οικογένεια στο οποίο εμπλέκεται παιδί (ως μάρτυρας σκηνης βίας), αναφέρεται το περιστατικού στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.
- 6) Εάν η αναφορά γίνει εκτός των εργασίμων ωρών των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και το παιδί βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο, τότε γίνεται αμέσως αναφορά στην Αστυνομία.
- 7) Αν κατά τη διάρκεια συνομιλίας με ενήλικο θύμα βίας γίνει αντιληπτό ότι υπάρχουν παιδιά τα οποία διατρέχουν κίνδυνο, τότε το άτομο ενημερώνεται ότι η σχετική πληροφορία θα πρέπει να διαβιβαστεί στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Ταυτόχρονα, λαμβάνονται τα απαιτούμενα μέτρα και γίνεται προφορική και γραπτή αναφορά στην αρμόδια υπηρεσία.

- 8) Σε περιπτώσεις που αναφέρεται κακοποίηση ανήλικων παιδιών δεν ισχύει η αρχή της εχεμύθειας και ως εκ τούτου το άτομο που το αναφέρει ενημερώνεται ότι η σχετική πληροφορία θα πρέπει να μεταβιβαστεί στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.
- 9) Όταν μια γυναίκα εισέλθει στο Χώρο Φιλοξενίας μαζί με τα παιδιά της, τότε καλούνται οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.
- 10) Περιστατικά που αφορούν μόνο ενήλικα άτομα δεν αναφέρονται αμέσως στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, εκτός και αν αφορούν περιπτώσεις που είναι γνωστές στις Υπηρεσίες (πχ. αν λαμβάνουν οικονομικό βοήθημα).

5.6.2 Εισηγήσεις που αφορούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στο Σύνδεσμο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια.

- 1) Να διασφαλιστεί στενότερη συνεργασία των λειτουργών του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια με όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες.
- 2) Οι λειτουργοί του Συνδέσμου να συμμετέχουν σε πολυθεματικές συσκέψεις που αφορούν κακοποιημένα παιδιά, των οποίων η μητέρα, ή και τα ίδια, έχουν φιλοξενηθεί στον Χώρο Φιλοξενίας ή είναι περιστατικά που αποτείνονται στο Σύνδεσμο.
- 3) Να διασφαλιστεί η άμεση ανταπόκριση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας σε όλα τα περιστατικά του Συνδέσμου.
- 4) Να διασφαλιστεί η στήριξη και η προσωπική ασφάλεια των λειτουργών του Συνδέσμου από τυχόν επιθετική συμπεριφορά των θυτών.

6 Προβλήματα τα οποία εντοπίστηκαν από το προσωπικό των υπηρεσιών όσον αφορά στην αποτελεσματική εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών

Πιο κάτω παρατίθενται τα προβλήματα που εντοπίστηκαν σε σχέση με την εφαρμογή των Διατμηματικών Διαδικασιών στις διάφορες υπηρεσίες.

- 6.1 Δεν εντοπίζονται εύκολα τα περιστατικά βίας στην οικογένεια από τους επαγγελματίες, λόγω σοβαρής έλλειψης ενημέρωσης – διαφώτισης, ευαισθητοποίησης.
- 6.2 Δεν υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός ειδικά εκπαιδευμένων επαγγελματιών με εξειδικευμένη κατάρτιση σε θέματα βίας και ειδικά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.
- 6.3 Μικρός έως ανύπαρκτος αριθμός αντιγράφων του Εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών στις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες.
- 6.4 Δυσκολία στη χρήση του Εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών. (Μεγάλος αριθμός επαγγελματιών αναφέρουν ότι το εγχειρίδιο δεν είναι εύχρηστο).
- 6.5 Μη ύπαρξη Διεπιστημονικών κλιμακίων στις διάφορες υπηρεσίες για την αξιολόγηση και αντιμετώπιση περιστατικών βίας στην οικογένεια.
- 6.6 Μη ύπαρξη ειδικά διαμορφωμένων δωματίων για αναμονή, συνέντευξη, εξέταση, κακοποιημένων ατόμων στις υπηρεσίες (Επαρχιακά Τμήματα Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων, Τμήματα Επειγόντων Περιστατικών, Δικαστήρια).
- 6.7 Υπάρχει μεγάλη δυσκολία στο συντονισμό διατμηματικών / πολυθεματικών συσκέψεων όπου να παρίστανται εκπρόσωποι από όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες προς αξιολόγηση των γεγονότων της υπόθεσης και για λήψη μέτρων προστασίας του θύματος.
- 6.8 Ο φόρτος εργασίας και η έλλειψη προσωπικού στις διάφορες υπηρεσίες συχνά δυσχεραίνει τον εντοπισμό, την άμεση ανταπόκριση σε περιστατικά βίας καθώς και την άμεση προσφορά θεραπευτικής αγωγής σε κακοποιημένα παιδιά και ενήλικα θύματα βίας στην οικογένεια.

- 6.9 Ο εντοπισμός περιστατικών βίας στην οικογένεια είναι συχνά αδύνατος και η αναγνώριση δύσκολη, ειδικά σε Τμήματα Α Βοηθειών όπου, όπως αναφέρει το προσωπικό, εκτός από το ότι είναι αριθμητικά λίγο και πολύ απασχολημένο με επείγοντα περιστατικά, πιέζεται συνεχώς να μειώσει τον χρόνο αναμονής των ασθενών. Αναφέρεται επίσης, ότι η αντιμετώπιση ενός τόσο ευαίσθητου θέματος, η διάγνωση ότι πρόκειται για κακοποίηση, η στήριξη του κακοποιημένου ατόμου και η παραπομπή του στις διάφορες υπηρεσίες είναι συχνά χρονοβόρα διαδικασία.
- 6.10 Ο εντοπισμός περιστατικών βίας, ειδικά από τους επαγγελματίες υγείας (σε Εξωτερικά Ιατρεία, Α΄ Βοήθειες, Παιδιατρικό και Γυναικολογικό Τμήμα), δυσχεραίνεται και από το γεγονός ότι δεν υπάρχει ειδικό έντυπο το οποίο να περιλαμβάνει ερωτήσεις ρουτίνας για ενδεχόμενη κακοποίηση.
- 6.11 Η μη ύπαρξη επαρκούς στήριξης στους επαγγελματίες από τις υπηρεσίες τους (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού) αποτελεί συχνά ανασταλτικό παράγοντα για την αναφορά κακοποίησης παιδιού.
- 6.12 Η έλλειψη των απαιτούμενων μέσων και της αναγκαίας υλικοτεχνικής υποδομής από τις υπηρεσίες παρεμποδίζει την λήψη οπτικογραφημένων καταθέσεων από θύματα βίας στην οικογένεια.
- 6.13 Ο μη ικανοποιητικός αριθμός γυναικών αστυφυλάκων δυσχεραίνει την λήψη καταθέσεων από γυναίκες θύματα βίας στην οικογένεια.
- 6.14 Ο μη ικανοποιητικός αριθμός Οικογενειακών Συμβούλων στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας δυσχεραίνει την άμεση ανταπόκριση σε κάποια περιστατικά βίας στην οικογένεια.
- 6.15 Η μη ύπαρξη Ομάδων Χειρισμού Υποθέσεων Βίας στην Οικογένεια σε όλες τις υπηρεσίες (Επαρχιακά Τμήματα Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων, Υπηρεσίες Υγείας, σχολεία), δυσχεραίνει την εφαρμογή των διαδικασιών.
- 6.16 Καθυστέρηση στην εφαρμογή των διαδικασιών αποτελεί το γεγονός ότι τα Δικαστήρια δεν εκδίδουν διατάγματα εκτός ωρών εργασίας.
- 6.17 Ανασταλτικό παράγοντα στην εφαρμογή των διαδικασιών αποτελεί το γεγονός ότι δεν εκδικάζονται όλες οι υποθέσεις βίας στην οικογένεια κεκλεισμένων των θυρών.

7 Γενικές Διαπιστώσεις

- 7.1 Η έλλειψη Κεντρικού Συντονιστικού Φορέα για τη Βία στην Οικογένεια δυσχεραίνει την αποτελεσματική εφαρμογή της Νομοθεσίας και των Διατμηματικών Διαδικασιών σε όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες (κυβερνητικές και μη), που ασχολούνται με θέματα βίας στην οικογένεια.
- 7.2 Μεγάλο μέρος του προσωπικού των διαφόρων υπηρεσιών αναγνωρίζει ότι, έχει άγνοια γύρω από την ύπαρξη του Εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών (Υπηρεσίες Υγείας: Ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό Τμημάτων Α' Βοηθειών, προσωπικό οδοντιατρικών υπηρεσιών, εκπαιδευτικοί προ δημοτικής, δημοτικής, μέσης και τεχνικής εκπαίδευσης και αστυνομικοί.). Δειγματολογική έρευνα έδειξε ότι μεγάλος αριθμός επαγγελματιών στις διάφορες υπηρεσίες δεν είναι ενημερωμένος για την ύπαρξη θεσμοθετημένων διαδικασιών.
- 7.3 Η έκταση της γνωστοποίησης των Διατμηματικών Διαδικασιών φαίνεται να εξαρτάται από το μέγεθος της υπηρεσίας.
- 7.4 Η έκταση και η ποιότητα της εφαρμογής των Διατμηματικών Διαδικασιών φαίνεται να εξαρτάται από τη δέσμευση της κάθε υπηρεσίας:
  - 7.4.1 Να θέσει το θέμα της βίας στην οικογένεια ως θέμα προτεραιότητας.
  - 7.4.2 Να ευαισθητοποιήσει όλους τους επαγγελματίες της γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια.
  - 7.4.3 Να αφιερώσει χρόνο για ενημέρωση των επαγγελματιών για τις Διατμηματικές Διαδικασίες και για συζητήσεις, ανταλλαγή απόψεων γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια και την αποτελεσματική εφαρμογή των διαδικασιών.
  - 7.4.4 Να εκπαιδεύσει /εξειδικεύσει ομάδα επαγγελματιών οι οποίοι θα αναλάβουν τη συνεχή ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση των επαγγελματιών της υπηρεσίας.
  - 7.4.5 Να παρέχει συνεχή επιμόρφωση στους επαγγελματίες.
  - 7.4.6 Να παρέχει την αναγκαία στήριξη στους επαγγελματίες.
  - 7.4.7 Να διασφαλίσει την αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή.
- 7.5 Είναι γενική διαπίστωση ότι η εισαγωγή νέων πρακτικών, διαδικασιών και οδηγιών δεν αντιμετωπίζεται πάντοτε με ενθουσιασμό.

- 7.6 Παρατηρήθηκε ότι η υιοθέτηση νέων πρακτικών και η εισαγωγή νέων πρωτοβουλιών χρειάζεται και χρόνο και δέσμευση τόσο από πλευράς των υπηρεσιών όσο και των επαγγελματιών.
- 7.7 Αναφέρθηκε από τους επαγγελματίες ότι οι αλλαγές στις πρακτικές / διαδικασίες συνοδεύονται συνήθως από αυξημένο φόρτο εργασίας και ένταση.
- 7.8 Διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχουν αντίγραφα του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών σε όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες / τμήματα.
- 7.9 Το εγχειρίδιο δεν χρησιμοποιείται από όλους όσους το έχουν παραλάβει.
- 7.10 Οι διαδικασίες δεν εφαρμόζονται από όλους τους επαγγελματίες των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.
- 7.11 Οι διαδικασίες είναι συχνά πολύ χρονοβόρες.
- 7.12 Είναι γενική διαπίστωση ότι η εκ των προτέρων επικοινωνία σχετικά με τις προτεινόμενες αλλαγές και την εισαγωγή νέων πρακτικών / διαδικασιών και η ανοικτή συζήτηση με τους επαγγελματίες θεωρείται ως ένας θετικός τρόπος στήριξης της νέας πρακτικής.

8 Εισηγήσεις

Πιο κάτω παρατίθενται εισηγήσεις που αφορούν:

- 8.1 Τον γενικό συντονισμό των Υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα βίας στην οικογένεια
- 8.2 Την αξιολόγηση της εφαρμογής των Διατμηματικών Διαδικασιών
- 8.3 Τις Υπηρεσίες
- 8.4 Την ασφάλεια και στήριξη των Επαγγελματιών
- 8.5 Το Εγχειρίδιο των Διατμηματικών Διαδικασιών
- 8.6 Την ενημέρωση - ευαισθητοποίηση - επιμόρφωση και εξειδικευμένη εκπαίδευση των Επαγγελματιών
- 8.7 Τους τρόπους - φορείς ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης - επιμόρφωσης και εξειδικευμένης εκπαίδευσης των Επαγγελματιών

8.1 Γενικός Συντονισμός

8.1.1 Διεύρυνση των Αρμοδιοτήτων της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια

Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, με βάση τις αρμοδιότητές της, όπως καθορίζονται στον Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμο 119(Ι)/2000, ασκεί μόνο Συμβουλευτικό ρόλο. Θεωρείται αναγκαία η Δημιουργία Κεντρικού Συντονιστικού Σώματος το οποίο θα έχει την ευθύνη για τη διαμόρφωση ενιαίας πολιτικής και θα καθορίζει τρόπους παρακολούθησης της αποτελεσματικής εφαρμογής της Νομοθεσίας και των Διατμηματικών Διαδικασιών σε όλες τις Υπηρεσίες (κυβερνητικές και μη), που ασχολούνται με θέματα βίας στην οικογένεια. Δεδομένου ότι στη Συμβουλευτική Επιτροπή εκπροσωπούνται οι Υπηρεσίες και οι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί που ασχολούνται με θέματα βίας στην οικογένεια, γίνεται εισήγηση **να διευρυνθεί και να ενισχυθεί η υπάρχουσα διοικητική δομή της Συμβουλευτικής Επιτροπής, έτσι ώστε αυτή να αποτελέσει το Κεντρικό Συντονιστικό Σώμα για τη Βία στην Οικογένεια**, με αρμοδιότητες για:

- διαμόρφωση πολιτικής,
- καθορισμό τρόπων παρακολούθησης της αποτελεσματικής εφαρμογής της Νομοθεσίας, και
- δημιουργία και τήρηση Αρχείου για κακοποιημένα παιδιά.

8.2 Αξιολόγηση

8.2.1 Τα πορίσματα και οι εισηγήσεις αυτής της αξιολόγησης θα πρέπει να γνωστοποιηθούν από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια σε όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

8.2.2 Να δημιουργηθεί μόνιμος μηχανισμός συνεχούς αξιολόγησης των διαδικασιών για βελτίωση της εφαρμογής τους.

8.2.3 Η αξιολόγηση της εφαρμογής των διαδικασιών θα πρέπει να επαναληφθεί για κάθε υπηρεσία ξεχωριστά.

8.2.4 Η αξιολόγηση της εφαρμογής των διαδικασιών θα πρέπει να επαναληφθεί με τη συμμετοχή θυμάτων βίας τα οποία αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες.

8.3 Υπηρεσίες

- 8.3.1 Να στελεχωθούν ικανοποιητικά οι Υπηρεσίες /τα Τμήματα που χειρίζονται θέματα βίας στην οικογένεια / κακοποίησης παιδιών, έτσι ώστε να υπάρχει άμεση, εντατική και αποτελεσματική παρακολούθηση του προβλήματος (σε επίπεδο πρόληψης και αντιμετώπισης) καθώς και άμεση ανταπόκριση για θεραπεία.
- 8.3.2 Να αυξηθεί ο αριθμός των Παιδοψυχιάτρων / Παιδοψυχολόγων.
- 8.3.3 Να οριστεί σε κάθε Υπηρεσία / Τμήμα συντονιστής των θεμάτων βίας ο οποίος (σύμφωνα με τις διαδικασίες που ακολουθούνται στην Υπηρεσία του) θα κάνει αναφορά, σε ειδικό έντυπο, προς τη Συμβουλευτική Επιτροπή σε τακτά χρονικά διαστήματα για τα περιστατικά που χειρίστηκε η Ομάδα του.
- 8.3.4 Να αυξηθεί ο αριθμός γυναικών αστυφυλάκων σε αστυνομικούς σταθμούς.
- 8.3.5 Να αυξηθεί ο αριθμός των Οικογενειακών Συμβούλων στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας .
- 8.3.6 Να αυξηθεί ο αριθμός των Επισκεπτριών Υγείας και να ενισχυθεί ο ρόλος τους στην παροχή κατ' οίκον Υπηρεσιών σε έγκυες από την αρχή της εγκυμοσύνης τους, καθώς και σε όλες τις οικογένειες με παιδιά κάτω των πέντε χρόνων, για διασφάλιση της έγκαιρης διάγνωσης, αποτελεσματικής παρέμβασης και συνεργασίας με άλλες Υπηρεσίες σε περιστατικά βίας.
- 8.3.7 Να δημιουργηθεί σε κάθε υπηρεσία εξειδικευμένη ομάδα η οποία να απαρτίζεται από επαγγελματίες, ειδικά εκπαιδευμένους σε θέματα βίας στην οικογένεια, και πιο συγκεκριμένα, εξειδικευμένους σε θέματα σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων, η οποία θα επιλαμβάνεται αμέσως των υποθέσεων. Η ομάδα αυτή θα λειτουργεί και ως πυρήνας εκπαίδευσης των επαγγελματιών της υπηρεσίας γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια και θα παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες σε επαγγελματίες άλλων υπηρεσιών.
- 8.3.8 Να προωθηθεί/ ενδυναμωθεί η συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων φορέων / υπηρεσιών μέσω διατμηματικών ημερίδων / συνεδρίων.
- 8.3.9 Να συγκαλούνται σε όλες τις επαρχίες διεπιστημονικά κλιμάκια τα οποία θα χειρίζονται τα περιστατικά βίας στην οικογένεια, όπως αναφέρονται στο Εγχειρίδιο.

- 8.3.10 Να ληφθούν μέτρα έτσι ώστε να διασφαλιστεί η εντός 7 ημερών γραπτή υποχρεωτική αναφορά υποθέσεων βίας στην οικογένεια από τους επαγγελματίες όλων των υπηρεσιών στον Γενικό Εισαγγελέα (Παράρτημα 7).
- 8.3.11 Να γίνεται πάντοτε άμεση γραπτή ενημέρωση του Επαρχιακού Γραφείου Ευημερίας – Οικογενειακού Συμβούλου για περιστατικά κακοποίησης παιδιών.

8.4 Ασφάλεια και Στήριξη των Επαγγελματιών

- 8.4.1 Να διασφαλιστεί η στήριξη και η προσωπική ασφάλεια των Λειτουργών όλων των Υπηρεσιών από τυχόν επιθετική συμπεριφορά των θυτών.
- 8.4.2 Να παρέχεται εποπτεία στους λειτουργούς οι οποίοι χειρίζονται περιστατικά βίας στην οικογένεια, έτσι ώστε να μη δυσχεραίνεται η αποτελεσματική εφαρμογή των διαδικασιών.

8.5 Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών

- 8.5.1 Το εγχειρίδιο να γίνει πιο εύχρηστο και να συνοδεύεται με το ανάλογο επικοινωνιακό υλικό όπως: φιλμάκια, για καλύτερη αντίληψη και κατανόηση του θέματος της βίας στην οικογένεια, φωτογραφικό υλικό, εικόνες, σχεδιαγράμματα κ.ά. που θα βοηθήσουν τους επαγγελματίες να ευαισθητοποιηθούν γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια και να αναγνωρίζουν τα κακοποιημένα άτομα και να εφαρμόζουν αποτελεσματικά τις διαδικασίες αντιμετώπισης περιστατικών βίας στην οικογένεια
- 8.5.2 Να απλοποιηθούν οι διαδικασίες οι οποίες αναφέρονται στο εγχειρίδιο, ειδικά στα Τμήματα Επείγοντων Περιστατικών, έτσι ώστε να εφαρμόζονται με μεγαλύτερη ευκολία.
- 8.5.3 Να παραχωρηθούν αντίγραφα ολόκληρου του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών, ή τουλάχιστον του μέρους του Εγχειριδίου που αφορά την Υπηρεσία τους, στους λειτουργούς όλων των υπηρεσιών.

8.6 Ενημέρωση - Ευαισθητοποίηση - Επιμόρφωση και Εξειδικευμένη Εκπαίδευση των Επαγγελματιών

- 8.6.1 Να οργανωθούν ενδοτμηματικές συναντήσεις στις οποίες όλο το προσωπικό των Τμημάτων / Υπηρεσιών θα ενημερωθεί για τις διαδικασίες που αφορούν την Υπηρεσία του, θα αποσαφηνίσει το ρόλο του, θα έχει την ευκαιρία να ανταλλάξει απόψεις και εμπειρίες, να εκφράσει τις ανησυχίες του και να συνεισφέρει στην περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση των διαδικασιών.
- 8.6.2 Να διασφαλιστεί σε όλες τις υπηρεσίες η ευαισθητοποίηση μεγαλύτερου αριθμού επαγγελματιών σε θέματα βίας στην οικογένεια με συχνές και σύντομες εισηγήσεις/ διαλέξεις. Σ' αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να αξιοποιηθούν οι πυρήνες μάθησης σε κάθε υπηρεσία και να υπάρξει στενή συνεργασία μεταξύ του συντονιστή θεμάτων βίας στην οικογένεια και του συντονιστή του πυρήνα μάθησης.
- 8.6.3 Να δοθεί χρόνος στους συντονιστές θεμάτων βίας να εντοπίσουν τις προτεραιότητες του τμήματός τους όσον αφορά:
- α) στην επιμόρφωση και εξειδικευμένη εκπαίδευση των επαγγελματιών γύρω από θέματα βίας στην οικογένεια, και
  - β) στην καλύτερη εφαρμογή των διαδικασιών.
- 8.6.4 Να διασφαλιστεί ικανοποιητικός αριθμός ειδικά εκπαιδευμένων επαγγελματιών με εξειδικευμένοι κατάρτιση σε θέματα βίας και ειδικά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών.
- 8.6.5 Να παρέχεται η ευκαιρία στους επαγγελματίες να τυγχάνουν εξειδικευμένης, συστηματικής και μεγαλύτερης διάρκειας επιμόρφωσης, για να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις και καλύτερη κατανόηση του θέματος της βίας στην οικογένεια. Το προσωπικό που τυγχάνει εις βάθος επιμόρφωσης μπορεί να αποτελέσει σημαντική πηγή συνεχούς πληροφόρησης και στήριξης για τους συναδέλφους του. Επιπλέον, αυτό το προσωπικό μπορεί να εμπλακεί στη συνεχή επιμόρφωση των υπολοίπων επαγγελματιών στην υπηρεσία, αποτελώντας έτσι πυρήνες επιμόρφωσης για τους υπόλοιπους επαγγελματίες.
- 8.6.6 Πρέπει να δοθεί η ευκαιρία στο προσωπικό των διαφόρων βαθμίδων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών να εκφράσει απόψεις, γνώμες και εισηγήσεις γύρω από τα προβλήματα που παρουσιάζονται στην εφαρμογή των διαδικασιών. Αυτό μπορεί να

γίνει στα πλαίσια ημερίδων/ δραστηριοτήτων μάθησης οι οποίες θα οργανωθούν από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες και όπου θα εκπροσωπηθούν επαγγελματίες από όλες τις βαθμίδες. Για τον σχεδιασμό και τη διοργάνωση των πιο πάνω να ζητηθεί η βοήθεια της Ακαδημίας Δημόσιας Διοίκησης.

8.7 Τρόποι - Φορείς Ενημέρωσης -Ευαισθητοποίησης - Επιμόρφωσης και Εξειδικευμένης Εκπαίδευσης των Επαγγελματιών

Η ενημέρωση, ευαισθητοποίηση, επιμόρφωση και εξειδικευμένη εκπαίδευση των επαγγελματιών μπορεί να γίνει σε τρία στάδια:

- 8.7.1 Στάδιο Α: Εισαγωγικά προγράμματα ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και προβληματισμού όλων των επαγγελματιών της εμπλεκόμενης υπηρεσίας, που να στοχεύουν στην παροχή γνώσεων και στην αλλαγή αντιλήψεων γύρω από θέματα βίας. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να παρέχονται από τις Υπηρεσίες στα πλαίσια της ενδοτμηματικών συναντήσεων.
- 8.7.2 Στάδιο Β:Επιμορφωτικά προγράμματα τα οποία να στοχεύουν στην απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων χειρισμού περιστατικών βίας στην οικογένεια. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να παρέχονται από τις Υπηρεσίες στα πλαίσια της ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης.
- 8.7.3 Στάδιο Γ: Παροχή προγραμμάτων για επαγγελματίες από όλες τις Υπηρεσίες, στα οποία τα θέματα βίας στην οικογένεια και ο χειρισμός των περιπτώσεων θα συζητούνται σε διαθεματικό πλαίσιο. Η Συμβουλευτική Επιτροπή μπορεί να συμβάλει στην παροχή των προγραμμάτων αυτού του σταδίου.

Για τον σχεδιασμό και τη διοργάνωση όλων των πιο πάνω να ζητηθεί η βοήθεια της Ακαδημίας Δημόσιας Διοίκησης, η οποία μπορεί να αναλάβει συμβουλευτικό ρόλο όσον αφορά στην μεθοδολογία για την καλύτερη μετάδοση των μηνυμάτων και την παροχή τεχνογνωσίας για πιο αποτελεσματική ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση /εξειδίκευση των επαγγελματιών.

Παράρτημα 1

**Αξιολόγηση Διατμηματικών Διαδικασιών
για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια
στο Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας**

1. Έχουν γνωστοποιηθεί οι Διαδικασίες σε όλο το προσωπικό των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
_____
_____

2. Με ποιό τρόπο γνωστοποιήθηκαν οι Διαδικασίες στο προσωπικό σας;

.....

- 2.1 Ημερομηνία γνωστοποίησης των Διαδικασιών στο προσωπικό

.....

3. Έχουν όλοι οι Λειτουργοί αντίγραφο ολόκληρου του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
_____
_____

4. Η αναφορά για άσκηση βίας καταχωρείται στο ειδικό έντυπο και διαβιβάζεται στον αρμόδιο Οικογενειακό Σύμβουλο και τον Υπεύθυνο της ομάδας των Οικογενειακών Συμβούλων εντός 30 λεπτών

(Εφαρμόζεται)ΝΑΙ .....

(Δεν εφαρμόζεται) ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
_____
_____

5. Εκτός ωρών γραφείου η πληροφορία διαβιβάζεται στον επί καθηκοντι λειτουργό ο οποίος εκτελεί ένα μεγάλο μέρος της διαδικασίας που είναι πρακτικά δυνατό;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

6. Σε περιπτώσεις όπου παιδί διατρέχει άμεσο κίνδυνο το μέλος του προσωπικού το αναφέρει στον Οικογενειακό Σύμβουλο ή Υπεύθυνο της ομάδας των Οικογενειακών Συμβούλων ο οποίος αν εκτιμήσει ότι χρειάζεται να εμπλακεί η αστυνομία, ειδοποιείται αμέσως;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

7. Ο Οικογενειακός Σύμβουλος, που χειρίζεται την αναφορά, συλλέγει προκαταρκτικά όσες πληροφορίες μπορεί με στόχο να μάθει τις οικογενειακές συνθήκες του παιδιού;

Από το Δάσκαλο

Νηπιαγωγό

Εκπαιδευτικό Ψυχολόγο

Ιατρό

Επισκέπτρια Υγείας

Ψυχολόγο

Παιδοψυχίατρο

Σύμβουλο Καθηγητή

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

8. Σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης χρησιμοποιείται οπτικογράφηση της συνέντευξης με τον Οικογενειακό Σύμβουλο;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

9. Χρησιμοποιούνται άτομα εξειδικευμένα σε συνεντεύξεις με παιδιά;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

10. Όπου με βάση τα δεδομένα της αρχικής διερεύνησης διαπιστώνεται ότι σε ένα παιδί ασκείται βία, σε σημείο που η σωματική και η ψυχική του υγεία κινδυνεύει ο Οικογενειακός Σύμβουλος ενημερώνει τηλεφωνικά τον εξειδικευμένο αστυνομικό για θέματα βίας στην οικογένεια, για να αποφασιστεί ο τρόπος διερεύνησης;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

11. Οι συνεντεύξεις με τους γονείς ή άλλους φροντιστές, εναντίον των οποίων υπάρχει καταγγελία για κακοποίηση διεξάγονται από δυο λειτουργούς; (Οι δυο λειτουργοί μπορεί να είναι Οικογενειακοί Σύμβουλοι ή ένας Αστυνομικός και ένας Οικογενειακός Σύμβουλος.)

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

12. Παρέχεται υποστήριξη και ασφάλεια στους Οικογενειακούς Συμβούλους που μπορεί να αντιμετωπίσουν επιθετική συμπεριφορά και διασφάλιση μαρτυρίας των δεδομένων από την συνέντευξη;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

13. Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας πληροφορείται γραπτώς πριν από την ιατρική εξέταση του ανήλικου όταν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι ο ανήλικος κακοποιήθηκε από το πρόσωπο που έχει την γονική μέριμνα και η συγκατάθεση του δεν είναι αναγκαία; (όταν αυτό δεν είναι εφικτό πληροφορείται αμέσως μετά την

εξέταση στην πρώτη δεδομένη ευκαιρία και σε καμία περίπτωση όχι αργότερα των τριών ημερών από την εξέταση.

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

14. Ο Οικογενειακός Σύμβουλος παρευρίσκεται στην ιατρική εξέταση εάν είναι προς το συμφέρον του παιδιού;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

15. Ο Οικογενειακός Σύμβουλος διασφαλίζει ότι ο παιδίατρος γνωρίζει όλες τις πληροφορίες που έχουν συλλεγεί από τις άλλες υπηρεσίες, οι εξηγήσεις που έχουν δοθεί για οποιουδήποτε τραυματισμούς ή μώλωπες και για τα γεγονότα που οδήγησαν στον τραυματισμό;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

16. Ο Οικογενειακός Σύμβουλος καθορίζει με τον παιδίατρο εάν το παιδί χρειάζεται περαιτέρω ιατρική παρακολούθηση;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

17. Στην κατάθεση παρευρίσκεται ο Οικογενειακός Σύμβουλος ή άλλο πρόσωπο που το παιδί θεωρεί σημαντικό;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

18. Μέτρα άμεσης προστασίας του παιδιού, όταν κριθεί σκόπιμο, είναι η ασφάλεια του παιδιού με την μετακίνηση του πιθανού δράστη είτε εθελοντικά είτε δικαστικά ή την άμεση υποχρεωτική νοσηλεία του Παιδιού στο νοσοκομείο ή μετακίνηση του σε ανάδοχη οικογένεια ή ίδρυμα παιδικής προστασίας. Εφαρμόζεται;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

19. Όλες οι πληροφορίες που έχουν συλλεγεί κατά την διάρκεια της διερεύνησης εκτιμούνται από τον Οικογενειακό Σύμβουλο και τον Υπεύθυνο των Οικογενειακών Συμβούλων μέσα σε διάστημα μέχρι 7 ημερών από την ημέρα που έγινε η αναφορά;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

20. Το διεπιστημονικό κλιμάκιο εργασίας και εκτίμησης περιπτώσεων σε κάθε επαρχία ενισχύεται ανάλογα με την περίπτωση, με αστυνομικό, δικηγόρο της δημοκρατίας, επισκέπτρια υγείας, σύμβουλο καθηγητή ή άλλες ειδικότητες;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

21. Το διεπιστημονικό κλιμάκιο μελετά κάθε περίπτωση κακοποίησης παιδιού που παραπέμπεται αμέσως και οπωσδήποτε πριν περάσει μια βδομάδα από την παραπομπή;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

22. Το διεπιστημονικό κλιμάκιο μελετά μέτρα θεραπευτικής αντιμετώπισης και προστασίας του παιδιού;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

23. Το διεπιστημονικό κλιμάκιο αξιολογεί την κάθε περίπτωση τουλάχιστο κάθε μήνα για τους τρεις πρώτους μήνες και κάθε τρεις μήνες μετά;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

24. Το διεπιστημονικό κλιμάκιο μελετά μέτρα θεραπευτικής αντιμετώπισης του θύτη;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

---

25. Παρέχεται επαγγελματική βοήθεια και υποστηρικτικές υπηρεσίες σε περιπτώσεις όπου η οικογένειά έχουν ανάγκη να επιλύσουν τα προβλήματα τους χωρίς τη χρήση βίας;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

_____

_____

26. Όταν άτομο ή το ίδιο το θύμα δίνει πληροφορίες σε Οικογενειακό Σύμβουλο, Λειτουργό Ευημερίας ή άλλο μέλος του προσωπικού σχετικά με άσκηση βίας ενάντια σε ενήλικο άτομο καταγράφονται όλες οι βασικές πληροφορίες, και με τη συγκατάθεση του ατόμου, ανοίγει σχετικός φάκελος παρακολούθησης σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των 7 ημερών;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

_____

_____

27. Γνωστοποιείται στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας από την αστυνομία όταν λαμβάνονται καταγγελίες για περιστατικά βίας μεταξύ γονιών και υπάρχουν παιδιά στο σπίτι;

ΝΑΙ .....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

_____

_____

28. Πρόνοιες των Διατμηματικών Διαδικασιών που δεν εφαρμόστηκαν

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

9.....

10.....

29. Πρόνοιες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και δεν περιλαμβάνονται στο εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών;

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

Παράρτημα 2

**Αξιολόγηση Διατμηματικών Διαδικασιών
για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια
στην Αστυνομία**

28. Έχουν γνωστοποιηθεί οι Διαδικασίες σε όλο το προσωπικό της Αστυνομίας;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....

.....

29. Με ποιό τρόπο γνωστοποιήθηκαν οι Διαδικασίες στο προσωπικό σας;

.....

29.1 Ημερομηνία γνωστοποίησης των Διαδικασιών στο προσωπικό.....

30. Έχουν όλοι οι Αστυνομικοί αντίγραφο ολόκληρου του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....

.....

31. Μόλις ληφθεί παράπονο/καταγγελία για κακοποίηση παιδιού η σοβαρής υπόθεσης βίας μέσα στην οικογένεια ο αστυνομικός από τις Ομάδες Οικογενειακής Βίας και Προστασίας Παιδιών

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Ενημερώνει γραπτώς το Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας-Οικογενειακό Σύμβουλο,έστω και αν πρόκειται για προφορική καταγγελία.		
2. Ενημερώνει με γραπτό μήνυμα τον αξιωματικό της Αστυνομίας, εντός 24 ωρών, που υπηρετεί στο ΤΑΕ, και ο οποίος αποτελεί τον Συντονιστή της Αστυνομίας σε θέματα κακοποίησης παιδιών και βίας στην οικογένεια.		
3. Συμμετέχει σε σύσκεψη προς αξιολόγηση των γεγονότων της υπόθεσης για λήψη μέτρων προστασίας του θύματος.		

4. Όταν αυτό απαιτείται λαμβάνονται οπτικογραφημένες καταθέσεις, αφού τηρηθούν οι σχετικοί κανόνες.		
5. Όταν το θύμα βρίσκεται σε κίνδυνο ο αστυνομικός ειδοποιεί τον Οικογενειακό Σύμβουλο τηλεφωνικά και λαμβάνονται άμεσα μέτρα προστασίας του θύματος.		

32. Η κατάθεση του θύματος λαμβάνεται από αστυνομικό του ίδιου φύλου;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....

.....

33. Σε όλες τις Αστυνομικές Διευθύνσεις υπάρχουν ειδικά διαμορφωμένα δωμάτια, εξοπλισμένα με μηχανήματα για τη λήψη οπτικογραφημένων καταθέσεων από τα θύματα βίας;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....

.....

6.1 Σε πόσες Αστυνομικές Διευθύνσεις υπάρχουν ειδικά διαμορφωμένα δωμάτια εξοπλισμένα με μηχανήματα;

.....

34. Οπτικογραφημένες καταθέσεις λαμβάνονται από ειδικά εκπαιδευμένους αστυνομικούς;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....

.....

35. Έχει διοριστεί Συντονιστής Αστυνομίας για θέματα βίας στην οικογένεια;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....

.....

36. Γνωστοποιείται στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας από την αστυνομία όταν λαμβάνονται καταγγελίες για περιστατικά βίας μεταξύ γονιών και υπάρχουν παιδιά στο σπίτι;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....

.....

10. Πότε η Αστυνομία προβαίνει σε ενέργειες έκδοσης διατάγματος αποκλεισμού;

.....

.....

.....

11. Πρόνοιες των Διατμηματικών Διαδικασιών που δεν εφαρμόστηκαν

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

9.....

10.....

12. Πρόνοιες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και δεν συμπεριλαμβάνονται στο εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών;

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

Παράρτημα 3

**Αξιολόγηση Διατμηματικών Διαδικασιών
για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια
στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού**

37. Έχουν γνωστοποιηθεί οι Διαδικασίες σε όλο το προσωπικό του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
_____
_____

38. Με ποιό τρόπο γνωστοποιήθηκαν οι Διαδικασίες στο προσωπικό σας;
.....

38.1 Ημερομηνία γνωστοποίησης των Διαδικασιών στο προσωπικό.....

39. Έχουν όλοι οι Λειτουργοί αντίγραφο ολόκληρου του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Νηπιαγωγοί		
Δάσκαλοι/ες		
Καθηγητές/τριες		
Διευθυντές/ντριες		
Βοηθοί Διευθυντές/ντριες		
Εκπαιδευτικοί Ψυχολόγοι		
Σύμβουλοι Καθηγητές		
Υπεύθυνος Ομάδας Πρόληψης		

40. Αν όχι, έχουν μόνο μέρος του εγχειριδίου που αφορά την Υπηρεσία σας;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
_____
_____

41. Έχουν οριστεί σε όλα τα Δημόσια Σχολεία «Ομάδες Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια και στο Σχολείο»;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

42. Ορίστηκε από το Διευθυντή του κάθε σχολείου Υπεύθυνος Ομάδας Πρόληψης;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

43. Μέλος του σχολείου που δέχεται αναφορά από παιδί ή από συναδέλφους ή από γονείς ότι το παιδί υπόκειται σε βία, τότε:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Αναφέρει αμέσως το περιστατικό στον Υπεύθυνο της Ομάδας Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια		
2. Ο Υπεύθυνος της Ομάδας ενημερώνει την Ομάδα Πρόληψης και συνεργάζεται μαζί της για αντιμετώπιση του περιστατικού;		
3. Ενημερώνει τον Οικογενειακό Σύμβουλο κατά τη διάρκεια της ίδιας μέρας.		
4. Ο Διευθυντής ενημερώνει τους γονείς για το ότι ειδοποιήθηκε ο Οικογενειακός Σύμβουλος.		
5. Καταγράφει, σημειώνει όλες τις σχετικές πληροφορίες, σχετικά με το περιστατικό.		

Άλλο/Αναφέρετε.....
.....

44. Όταν ο Εκπαιδευτικός Ψυχολόγος έχει πληροφορίες για άσκηση βίας σε ένα παιδί ή έχει εύλογες υποψίες ότι ένα παιδί υφίσταται βία τότε:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Ενημερώνει τον Οικογενειακό Σύμβουλο ή και τον Υπεύθυνο της Ομάδας Πρόληψης.		
2. Ενημερώνει το παιδί για τις ενέργειες του και το διαβεβαιώνει ότι σωστά έπραξε που τον ενημέρωσε.		

3. Πληροφορείται για την πορεία του περιστατικού καθ' όλη τη διάρκεια της διερεύνησης του.		
4. Καλεί το διεπιστημονικό κλιμάκιο εργασίας και εκτίμησης περιπτώσεων		
5. Καλείται στο διεπιστημονικό κλιμάκιο εργασίας και εκτίμησης περιπτώσεων		

45. Όταν ο Σύμβουλος Καθηγητής έχει πληροφορίες ή υποψίες για άσκηση βίας σε ένα παιδί ή έχει εύλογες υποψίες ότι ένα παιδί υφίσταται βία τότε:

ΝΑΙ ΟΧΙ

1. Ενημερώνει τον τον Υπεύθυνο της Ομάδας Πρόληψης.		
2. Ενημερώνει το παιδί για τις ενέργειες του και το διαβεβαιώνει ότι σωστά έπραξε που τον ενημέρωσε.		
3. Πληροφορείται και ενημερώνεται για την πορεία του περιστατικού καθ' όλη τη διάρκεια της διερεύνησης του.		
4. Καλεί τον Οικογενειακό Σύμβουλο της περιοχής του;		

10. Αριθμός περιστατικών βίας παιδιών που παραπέμφθηκαν στον Οικογενειακό Σύμβουλο, στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

.....
 .....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
 _____
 _____

11. Παρέχεται ασφάλεια στους Λειτουργούς του Υπουργείου Παιδείας όταν αναφέρουν περιστατικά κακοποίησης;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
 _____
 _____

12. Όταν υπάρχει επαναλαμβανόμενη άσκηση βίας επαναλαμβάνεται η αναφορά στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

---

11. Πρόνοιες των Διατμηματικών Διαδικασιών που δεν εφαρμόστηκαν

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....

12. Πρόνοιες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και δεν συμπεριλαμβάνονται στο εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών;

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Παράρτημα 4

**Αξιολόγηση Διατμηματικών Διαδικασιών
για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια
στο Υπουργείο Υγείας**

46. Έχουν γνωστοποιηθεί οι Διαδικασίες σε όλο το προσωπικό του Υπουργείου Υγείας;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....

.....

47. Με ποιό τρόπο γνωστοποιήθηκαν οι Διαδικασίες στο προσωπικό σας;

.....

47.1 Ημερομηνία γνωστοποίησης των Διαδικασιών στο προσωπικό.....

48. Έχουν όλοι οι Λειτουργοί του Υπουργείου Υγείας αντίγραφο ολόκληρου του εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών;

ΝΑΙ   ΟΧΙ

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Παιδίατροι		
Παιδοχειρουργοί		
Νοσηλεύτριες/τριες		
Ψυχολόγοι		
Γυναικολόγοι		
Επισκέπτριες Υγείας		
Οδοντίατροι		
Σχολίατροι		

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

.....

49. Ο παιδίατρος έχει καθορισθεί ως ο εξειδικευμένος σε θέματα κακοποίησης.

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

.....

50. Όταν ο παιδίατρος με την ιατρική ομάδα και όπου χρειάζεται γυναικολόγος εξετάσει ένα παιδί, για το οποίο υπάρχουν εύλογες υποψίες ότι κακοποιήθηκε, τότε:

ΝΑΙ ΟΧΙ

1. Λαμβάνει πλήρως ιστορικό, διεξάγει πλήρης εξέταση με τον παιδοχειρουργό.		
2. Καταγράφει τα πορίσματα της εξέτασης.		
3. Ειδοποιεί τον Οικογενειακό Σύμβουλο, όταν υπήρξε κακοποίηση και εκτός ωρών εργασίας την αστυνομία και τον επί καθηκοντι κοινωνικό λειτουργό.		

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

_____

_____

51. Η ιατρική εξέταση γίνεται από γιατρό του ίδιου φύλου.

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____

_____

_____

52. Ο παιδίατρος

ΝΑΙ ΟΧΙ

1. Εξηγεί στο παιδί την διαδικασία της εξέτασης, ανάλογα με την ηλικία του.		
2. Μοιράζεται τα αποτελέσματα με τον Οικογενειακό Σύμβουλο.		
3. Δίνει την ίδια ώρα γραπτώς τα αποτελέσματα της εξέτασης.		
4. Καθορίζει με τον Οικογενειακό Σύμβουλο, εάν το παιδί χρειάζεται περαιτέρω ιατρική παρακολούθηση.		
5. Συμμετέχει σε διεπιστημονικές συνεδρίες για εξέταση θυμάτων προστασίας παιδιών και παρέχει μαρτυρία στο δικαστήριο, όταν χρειάζεται.		

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

---

53. Αν μια Επισκέπτρια Υγείας αντιληφθεί ή υποψιαστεί κακοποίηση παιδιού, τότε:

1. Λαμβάνει το ιστορικό των παιδιών και ενημερώνει τον σχολίατρο και τον αρμόδιο Διευθυντή.		
2. Καταγράφει όλα τα πορίσματα και εξηγήσεις που δίνονται.		
3. Αποφασίζει ποιός πρέπει να εξετάσει το παιδί.		
4. Ειδοποιεί το Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας και ενημερώνει τους γονείς.		

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

---

54. Αν ένας οδοντίατρος αντιληφθεί ή υποψιαστεί κακοποίηση παιδιού, τότε:

ΝΑΙ ΟΧΙ

1. Καταγράφει τα πορίσματα και τις εξηγήσεις που δίνονται.		
2. Συζητά την υπόθεση με τον παιδίατρο του παιδιού.		
3. Ειδοποιεί τον Οικογενειακό Σύμβουλο, όταν υπάρχουν εύλογες υποψίες για κακοποίηση.		

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

---

10. Αν ο σχολίατρος αντιληφθεί ή υποψιαστεί κακοποίηση παιδιού, τότε:

ΝΑΙ ΟΧΙ

1. Λαμβάνει το ιστορικό του παιδιού και ενημερώνει τον Υπεύθυνο Εκπαιδευτικό ή τον Διευθυντή, αν χρειάζεται περίθαλψη το παιδί.		
2. Έρχεται σε επαφή με το αρμόδιο Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας.		

3. Καταγράφει τα πορίσματα της εξέτασης.		
4. Ενημερώνει τον Υπεύθυνο Εκπαιδευτικό αν υπάρχει εύλογη υποψία για κακοποίηση και τους γονείς για το ότι έχουν ειδοποιηθεί οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.		

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

---

11. Πρόνοιες των Διατμηματικών Διαδικασιών που δεν εφαρμόστηκαν

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....

12. Πρόνοιες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και δεν συμπεριλαμβάνονται στο εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών;

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Παράρτημα 5

**Αξιολόγηση Διατμηματικών Διαδικασιών
για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια
στη Νομική Υπηρεσία**

1. Έχουν γνωστοποιηθεί οι Διαδικασίες σε όλο το προσωπικό της Νομικής Υπηρεσίας;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

2. Με ποίο τρόπο γνωστοποιήθηκαν οι Διαδικασίες στο προσωπικό σας;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Ημερομηνία γνωστοποίησης των Διαδικασιών στο προσωπικό.....

4. Έχουν όλοι οι Λειτουργοί της Νομικής Υπηρεσίας αντίγραφο των Διατμηματικών Διαδικασιών;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Οι κρατικοί Υπάλληλοι, όπως Λειτουργοί Ευημερίας, Αστυνομικοί, Γιατροί, Δάσκαλοι κτλ. σας υποβάλλουν αναφορά όταν περιέρχεται στην αντίληψή τους υπόθεση βίας ή πιθανής βίας στην οικογένεια;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....
.....
.....
.....
.....

6. Οι Αστυνομικοί Ανακριτές υποθέσεων βίας στην οικογένεια και οι Εισαγγελείς της Αστυνομίας ζητούν έγκαιρα τη βοήθεια του Γενικού Εισαγγελέα σε περίπτωση προβλήματος ή απορίας για το χειρισμό της περίπτωση;

ΝΑΙ .....
ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....
.....
.....
.....
.....

7. Έχει ορισθεί 15μελής Ομάδα Νομικών Λειτουργών για θέματα βίας στην οικογένεια;

ΝΑΙ .....
ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....
.....
.....
.....
.....

8. Τις δύσκολες υποθέσεις βίας χειρίζεται στο Δικαστήριο Νομικός Λειτουργός μέλος της Ομάδας Βίας στην Οικογένεια;

ΝΑΙ.....
ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....
.....
.....
.....
.....

9. Μέλη της Ομάδας αναλαμβάνουν την εξασφάλιση διαταγμάτων από το Δικαστήριο όταν κρίνεται αναγκαίο ν' απομακρυνθεί ο θύτης ή ανήλικα μέλη από την οικογένεια;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....
.....
.....
.....

9. Κάθε υπόθεση βίας δικάζεται κεκλεισμένων των θυρών;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....
.....
.....
.....

10. Όταν είναι αναγκαία η λήψη καταθέσεων από ανήλικα άτομα, γίνεται μετά από συνεννόηση με την Ομάδα, η οποία, όπου χρειάζεται, καλεί διατμηματική σύσκεψη ή συμβουλευεται αρμόδιους λειτουργούς;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....
.....
.....
.....

11. Υπάρχει εξειδικευμένη Νομική Λειτουργός διαθέσιμη όλο το εικοσιτετράωρο για νομικές συμβουλές σχετικά με το χειρισμό περιστατικών βίας;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....
.....
.....
.....

12. Πρόνοιες των Διατμηματικών Διαδικασιών που δεν εφαρμόστηκαν:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....

13. Πρόνοιες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο Εγχειρίδιο των Διατμηματικών Διαδικασιών.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Παράρτημα 6

Αξιολόγηση Διατμηματικών Διαδικασιών
για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια
στον Σύνδεσμο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια

Έχουν γνωστοποιηθεί οι Διαδικασίες σε όλο το προσωπικό του Συνδέσμου σας;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

Με ποιό τρόπο γνωστοποιήθηκαν οι Διαδικασίες στο προσωπικό σας;

.....

Ημερομηνία γνωστοποίησης των Διαδικασιών στο προσωπικό.....

Έχουν όλοι οι Λειτουργοί του Συνδέσμου σας αντίγραφο των Διατμηματικών Διαδικασιών;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
_____
_____

Μέλος του Συνδέσμου που δέχεται καταγγελία ότι ένα παιδί εμπλέκεται σε περιστατικό βίας τότε:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Αναφέρει αμέσως το περιστατικό στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας/Οικογενειακό Σύμβουλο.		
2. Αναφέρει αμέσως το περιστατικό στην Αστυνομία		

Όταν μέλος του Συνδέσμου έχει πληροφορίες για άσκηση βίας σε ένα παιδί ή έχει εύλογες υποψίες ότι ένα παιδί υφίσταται βία τότε:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Παίρνονται στοιχεία (όνομα και διεύθυνση) του παιδιού και του θύτη και γίνεται αμέσως προφορική και γραπτή αναφορά, στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.		

2. Όταν η αναφορά γίνει εκτός των εργάσιμων ωρών λειτουργίας των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και το παιδί βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο τότε γίνεται αμέσως αναφορά στην Αστυνομία.		
---	--	--

Αν κατά τη διάρκεια της συνομιλίας με ενήλικα θύμα βίας γίνει αντιληπτό ότι υπάρχουν παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο τότε:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
• Το άτομο ενημερώνεται ότι η σχετική πληροφορία θα πρέπει να αναφερθεί στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας		
• Λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα στοιχεία και γίνεται προφορική και γραπτή αναφορά στην αρμόδια υπηρεσία.		

Όταν μια γυναίκα μεταφερθεί στο χώρο φιλοξενίας με τα παιδιά καλούνται αμέσως οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

ΝΑΙ.....
ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
_____
_____

Όταν η τηλεφωνική γραμμή 1440 είναι εκτός λειτουργίας και κάποιο κακοποιημένο άτομο χρειάζεται χώρο φιλοξενίας, τότε το άτομο αποτρέπει στον αστυνομικό σταθμό της περιοχής του από όπου θα καλεστεί η επί καθηκόντι Λειτουργός του Συνδέσμου.

ΝΑΙ.....
ΟΧΙ.....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ _____
_____
_____

Στα πιο κάτω περιστατικά δεν εφαρμόστηκαν τα εξής

- 1.....
2. ....
3. ....

4. ....
5. ....

Λόγοι μη εφαρμογής

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Παράρτημα 7

